

วารสารสังคมศาสตร์เอเชียศึกษา

Journal of Asia Social Science Studies

ISSN: 3057-0204 (Online)

Journal of Asia Social Science Studies Vol.2 No.3(September-December) 2025

วัตถุประสงค์

วารสารสังคมศาสตร์เอเชียศึกษาเป็นวารสารวิชาการ วารสารมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษา ค้นคว้า และเพื่อเผยแพร่ บทความวิจัยและบทความวิชาการที่เป็นความคิดริเริ่มใหม่ ที่เป็นศูนย์กลาง แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะที่แตกต่าง หลากหลาย ไม่จำกัดแนวคิด อุดมการณ์โดยเน้น ประเด็นที่ถกเถียงในสังคมทั้งปัญหาในอดีต ปัจจุบันอันเป็นแนวทางนำไปสู่การแก้ไขปัญหาาร่วมกันในสังคม อย่างสันติและยั่งยืนเกี่ยวกับประเทศในภูมิภาคเอเชีย เช่นเอเชียตะวันออกเฉียงและกลุ่มประเทศอาเซียน วารสาร เป็นสื่อกลางในการนำเสนอต่อสังคมให้แก่ประชาชนทั่วไป นักวิจัย นักวิชาการ อาจารย์ นิสิตนักศึกษา และ ผู้สนใจทั่วไป

วารสารมุ่งนำเสนอในมิติต่างๆในเชิงสหวิทยาการ (Interdisciplinary) ครอบคลุมทางด้านการเมือง ความมั่นคง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ธุรกิจ ปรัชญา สังคม กฎหมาย อัตลักษณ์ ด้าน ศาสนา ชาติพันธุ์ การสื่อสาร ภาษา ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม วรรณกรรม ชุมชน ท้องถิ่น สิ่งแวดล้อม การ บริหารจัดการ และธรรมาภิบาล หรือมิติทางการเมือง เศรษฐกิจ และมิติอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

วารสารมีกำหนดการเผยแพร่ปีละ 3 ฉบับ ประกอบด้วย ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน) ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม) ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม) บทความที่ได้รับการพิจารณาให้ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการ พิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) 2-3 ท่าน

วารสารรับพิจารณาตีพิมพ์บทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ทัศนยะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความของวารสาร สังคมศาสตร์ไทย ถือเป็นความรับผิดชอบ ของผู้เขียนบทความนั้น และไม่ถือเป็นทัศนยะของกองบรรณาธิการ และไม่สงวนลิขสิทธิ์การคัดลอก แต่ให้อ้างอิง แสดงที่มา

เกณฑ์การพิจารณาและคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) 2-3 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการ ก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบข้อมูลของผู้เขียนบทความ เช่น ชื่อหรือประวัติการทำงาน และผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ (Double-Blind Peer Review)

บทความที่ส่งมาขอเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร จะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจาก ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความของวารสาร และต้องให้เป็นไปตามรูปแบบที่กำหนดไว้

เจ้าของ

ศูนย์สังคมศาสตร์ศึกษา (Center for Social Science Studies)
เลขที่ 78/1 หมู่ 9 ต.บ่อพลอย อ.บ่อพลอย จ.กาญจนบุรี 71160
โทร. 081-8437249
<https://so18.tci-thaijo.org/index.php/Asiaso>
อีเมล- thaisocialscience@gmail.com
เฟสบุ๊ก- ศูนย์สังคมศาสตร์ศึกษา

บรรณาธิการ

ผ.ศ. เทวราช สนโศรก
อีเมล: sansokethewarat@gmail.com

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

นายสมชาย ขจรไพศาล
อีเมล: thaisocialscience@gmail.com

กองบรรณาธิการ

พระศุภกิจ สุปัญญา, ดร. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อีเมล: suphakitsupanyo@gmail.com

ดร. ภูวนัย เพชรไพบร์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
อีเมล: phuwanaipetpai@gmail.com

ดร. พิษณุ โหระกุล สภานายความแห่งประเทศไทย
อีเมล: pitsanuyorakul@gmail.com

ดร. อนันตพร วงศ์คำ มหาวิทยาลัยเนชั่น

ผ.ศ. ดร. ทศพร เกตุถนอม วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม

ผ.ศ. ดร. เกรียงศักดิ์ พิณฑุสรศรี มหาวิทยาลัยศรีปทุม

สารบัญ

บทบรรณาธิการ.....	ก
ผลกระทบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่อชุมชนท้องถิ่นในภาคเหนือของประเทศไทย.....	1-10
การผสมผสานระหว่างเทคโนโลยีสมัยใหม่กับวิถีชีวิตดั้งเดิมเพื่อการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนในเวียดนาม.....	11-20
ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในจีนต่อการเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรม.....	21-29
ภูมิรัฐศาสตร์แห่งอาเซียน: วิเคราะห์บทบาทของนโยบายความมั่นคงไทย-เมียนมาในการก่อเกิดและ	
ขยายตัวของแก๊งคอลเซ็นเตอร์ข้ามชาติ.....	30-43
ภาคผนวก.....	44

บทบรรณาธิการ

วารสารสังคมศาสตร์เอเชียศึกษาฉบับนี้เป็นปีที่ 2 ฉบับที่ 2 โดยกองบรรณาธิการได้พิจารณาบทความให้คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) พิจารณาก่อนการตีพิมพ์เพื่อคุณภาพสูงสุด โดยในฉบับนี้ประกอบด้วย บทความวิชาการ 3 บทความบทความวิจัย 1 บทความ ซึ่งทางกองบรรณาธิการได้มีการคัดเลือกมานำเสนอเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทเชิงสถานการณ์ของประเทศในแถบเอเชียปัจจุบันคือ

น.ส.กุลวดี ดิลกวงศ์ จากบทความ **ผลกระทบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่อชุมชนท้องถิ่นในภาคเหนือของประเทศไทย** ที่พบว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมช่วยสร้างรายได้และโอกาสการจ้างงานแก่ชุมชนท้องถิ่น ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม รายได้ที่เกิดขึ้นยังคงมีการกระจายตัวอย่างไม่เท่าเทียม และชุมชนยังคงเผชิญความเปราะบางต่อการผันผวนของตลาดท่องเที่ยว รวมถึงปัญหาการพึ่งพิงรายได้จากการท่องเที่ยวมากเกินไป งานที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำและไม่มั่นคง จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาทักษะและการวางแผนเพื่อเพิ่มความยั่งยืน ส่วนในด้านสังคมและวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีบทบาทในการส่งเสริมความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นและการรักษาประเพณี อย่างไรก็ตาม กระบวนการท่องเที่ยวยังนำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงที่อาจทำลายความแท้จริงของประเพณีและสร้างความขัดแย้งภายในชุมชน นอกจากนี้ยังส่งผลต่ออัตลักษณ์ของบุคคลในชุมชนที่ต้องปรับเปลี่ยนเพื่อตอบสนองต่อนักท่องเที่ยว ผลกระทบเหล่านี้จำเป็นต้องได้รับการจัดการอย่างรอบคอบเพื่อรักษาความสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจและการอนุรักษ์วัฒนธรรม

นายสุทิน จันทรโชติ ในบทความการผสมผสานระหว่างเทคโนโลยีสมัยใหม่กับวิถีชีวิตดั้งเดิมเพื่อการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนในเวียดนาม ที่พบว่าเทคโนโลยีช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตและการจัดการทรัพยากร ส่งเสริมการสร้างรายได้และยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชนได้อย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตาม การเข้าถึงและการใช้เทคโนโลยียังมีความไม่เท่าเทียมในชุมชน ทำให้บางกลุ่มเสี่ยงถูกทิ้งไว้ข้างหลัง การนำเทคโนโลยียังส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและบทบาททางสังคมภายในชุมชน ซึ่งอาจก่อให้เกิดความขัดแย้งและความไม่สมดุลภายในได้ ในแง่วัฒนธรรม เทคโนโลยีมีบทบาทในการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านสื่อดิจิทัล แต่ก็อาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงหรือการลดทอนความหมายของประเพณีบางอย่าง กระบวนการผสมผสานจึงต้องมีการจัดการอย่างรอบคอบเพื่อรักษาความสมดุลระหว่างการพัฒนาและการอนุรักษ์วัฒนธรรม ด้านความท้าทายและอุปสรรค พบว่าการขาดโอกาสในการเข้าถึงเทคโนโลยี การขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน และปัญหาโครงสร้างพื้นฐานยังเป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนา

นายจรัญ สุธิรัตน์ กับบทความ ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในจีนต่อการเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรม ที่พบว่า การปฏิรูปเศรษฐกิจและนโยบายเปิดประเทศของจีนได้นำไปสู่การเติบโตทางเศรษฐกิจที่รวดเร็วและการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมและเมือง ซึ่งส่งผลกระทบต่อโครงสร้างครอบครัว การโยกย้ายถิ่นฐาน และบทบาททางเพศในสังคม กระแสเมืองที่เกิดขึ้นสร้างชนชั้นกลางใหม่และความหลากหลายทางสังคม แต่ในขณะเดียวกันก็เพิ่มปัญหาความเหลื่อมล้ำและความเปราะบางในบางกลุ่มประชากร ในมิติทางวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงค่านิยมและวิถีชีวิต ประชาชนมีแนวโน้มรับวัฒนธรรมบริโภคและเทคโนโลยีสมัยใหม่มากขึ้น ขณะเดียวกันก็พยายามรักษาและฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ความตึงเครียดระหว่างวัฒนธรรมเก่าและใหม่ก่อให้เกิดวิกฤตอัตลักษณ์ที่ต้องการนโยบายและมาตรการที่ครอบคลุมเพื่อแก้ไข

นายธนโรจน์ หล่อชนะไพศาล กับงานวิจัย ภูมิรัฐศาสตร์แห่งอาชญากรรม: วิเคราะห์บทบาทของนโยบายความมั่นคงไทย-เมียนมาในการก่อเกิดและขยายตัวของแก๊งคอลเซ็นเตอร์ข้ามชาติ ที่พบว่า นโยบายความมั่นคงของทั้งสองประเทศมีส่วนในการสร้างพื้นที่สีเทาที่เอื้อต่อการดำเนินกิจกรรมของแก๊งคอลเซ็นเตอร์ โดยไทยใช้แนวทาง “กั้นชนนิยม” และเมียนมาใช้โครงสร้าง “รัฐซ้อนรัฐ” ที่เปิดช่องให้กลุ่มติดอาวุธและทุนสีเทาดำเนินกิจกรรมผิดกฎหมาย กลุ่มอำนาจท้องถิ่น เช่น ผู้นำชาติพันธุ์ เจ้าหน้าที่รัฐ และกลุ่มทุน มีบทบาทในการเอื้อประโยชน์และได้รับผลตอบแทนจากเครือข่ายคอลเซ็นเตอร์ในฐานะระบบเศรษฐกิจคู่ขนาน และการจัดการปัญหาในระยะยาวจำเป็นต้องเริ่มจากการปรับเปลี่ยนนโยบายความมั่นคงในระดับโครงสร้าง ทั้งในด้านวิธีคิด การกำกับตรวจสอบ และการออกแบบนโยบายชายแดนที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง บทความนี้เสนอให้รัฐไทยหันมาใช้กรอบนโยบายแบบ “การบริหารพื้นที่อย่างรับผิดชอบ” ควบคู่กับการจัดตั้งกลไกตรวจสอบภายใน การพัฒนาฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ และการสร้างความร่วมมือพหุภาคีกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อจัดการกับอาชญากรรมข้ามชาติอย่างยั่งยืน ทั้งนี้เพื่อเปลี่ยนพื้นที่ชายแดนจากเขตอาชญากรรมให้กลายเป็นพื้นที่แห่งความยุติธรรม ความมั่นคง และการพัฒนาอย่างแท้จริง

1๓๐๖๖๕. สุธิรัตน์

(ผ.ศ.เทวราช สนโศรก)

บรรณาธิการวารสารสังคมศาสตร์เอเชียศึกษา

Journal of Asia Social Science Studies Original Article

Received: 9 September 2025 Revised: 25 September 2025 Accepted: 17 December 2025

ผลกระทบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่อชุมชนท้องถิ่นในภาคเหนือของประเทศไทย

Impacts of Cultural Tourism on Local Communities in Northern Thailand

กุลวดี ดิลกวงศ์¹

Kulwadee Delokwong

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่อชุมชนท้องถิ่นในภาคเหนือของประเทศไทยในมุมมองนักอนุรักษ์นิยม โดยเน้นวิเคราะห์ผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นที่มีมรดกวัฒนธรรมอันหลากหลาย โดยใช้การวิเคราะห์เชิงคุณภาพและข้อมูลจากชุมชนที่ได้รับผลกระทบจริง เพื่อประเมินโอกาสและความท้าทายที่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสร้างขึ้น ผลกระทบทางเศรษฐกิจที่พบคือ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมช่วยสร้างรายได้และโอกาสการจ้างงานแก่ชุมชนท้องถิ่น ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม รายได้ที่เกิดขึ้นยังคงมีการกระจายตัวอย่างไม่เท่าเทียม และชุมชนยังคงเผชิญความเปราะบางต่อการผันผวนของตลาดท่องเที่ยว รวมถึงปัญหาการพึ่งพิงรายได้จากการท่องเที่ยวมากเกินไป งานที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำและไม่มั่นคง จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาทักษะและการวางแผนเพื่อเพิ่มความยั่งยืน ส่วนในด้านสังคมและวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีบทบาทในการส่งเสริมความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นและการรักษาประเพณี อย่างไรก็ตาม กระบวนการท่องเที่ยวยังนำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงที่อาจทำลายความแท้จริงของประเพณีและสร้างความขัดแย้งภายในชุมชน นอกจากนี้ยังส่งผลต่ออัตลักษณ์ของบุคคลในชุมชนที่ต้องปรับเปลี่ยนเพื่อตอบสนองต่อนักท่องเที่ยว ผลกระทบเหล่านี้จำเป็นต้องได้รับการจัดการอย่างรอบคอบเพื่อรักษาความสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจและการอนุรักษ์วัฒนธรรม

คำสำคัญ:ผลกระทบ, การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม, ชุมชนท้องถิ่น, ภาคเหนือ, ประเทศไทย

¹มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ; Phetchaburi Rajabhat University, Thailand

Corresponding author, e-mail: kulwadeedelokwong@gmail.com, Tel. 089-48553317

Abstract

This article aims to examine the impacts of cultural tourism on local communities in Northern Thailand from a conservative perspective. It analyzes the economic, social, and cultural effects resulting from the development of tourism in culturally rich local communities. Using qualitative analysis and data from affected communities, the study assesses the opportunities and challenges presented by cultural tourism. Economically, cultural tourism generates income and employment opportunities for local communities, contributing to effective economic development. However, income distribution remains unequal, and communities are vulnerable to fluctuations in the tourism market. Furthermore, most tourism-related jobs offer low and unstable wages, highlighting the need for skill development and strategic planning to enhance sustainability. Socially and culturally, cultural tourism promotes pride in local traditions and the preservation of heritage. Nevertheless, tourism also leads to changes that may undermine the authenticity of customs and create conflicts within communities. It affects individual identities as locals adapt to meet tourists' expectations. These impacts require careful management to balance economic development with cultural preservation.

Keywords: Impacts, Cultural Tourism, Local Communities, Northern, Thailand

1. บทนำ

ภาคเหนือของประเทศไทยเป็นพื้นที่ที่เต็มไปด้วยมรดกทางวัฒนธรรมที่ล้ำค่าและมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ที่สืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคน การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจึงกลายเป็นหนึ่งในกิจกรรมที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่นและรักษาเอกลักษณ์ของชุมชน อย่างไรก็ตาม ในมุมมองของนักอนุรักษ์นิยม การเติบโตของการท่องเที่ยวดังกล่าวต้องไม่เป็นภัยคุกคามต่อความบริสุทธิ์และความแท้จริงของวัฒนธรรมท้องถิ่น (Smith, 2009) การรักษาคุณค่าและความยั่งยืนของมรดกวัฒนธรรมจำเป็นต้องได้รับความสำคัญสูงสุด เพื่อป้องกันการเปลี่ยนแปลงหรือการบิดเบือนที่อาจเกิดจากแรงกดดันทางเศรษฐกิจและความต้องการของตลาดท่องเที่ยว (Jones, 2012)

นักอนุรักษ์นิยมมองว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในภาคเหนือของไทยควรถูกบริหารจัดการอย่างรอบคอบเพื่อป้องกันผลกระทบด้านลบที่อาจเกิดขึ้น (ชนิษฐา ใจเป็ง, 2023) เช่น การเสื่อมโทรมของแหล่งมรดกทางวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน และความเป็นไปได้ของการค้าเชิงพาณิชย์ที่ล้นเกินซึ่งอาจทำให้วัฒนธรรมถูกลดทอนคุณค่าและความหมาย (Mason, 2011) นอกจากนี้ยังต้องตระหนักถึงบทบาทของชุมชน

ท้องถิ่นในการเป็นผู้รักษาและถ่ายทอดวัฒนธรรม โดยควรส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาและการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจและการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (Baker, 2014)

ในบริบทนี้ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจึงต้องได้รับการพิจารณาในฐานะที่เป็นทั้งโอกาสและความท้าทาย นักอนุรักษ์นิยมเน้นย้ำความสำคัญของการกำหนดมาตรฐานและข้อจำกัดที่ชัดเจนในการส่งเสริมการท่องเที่ยว เพื่อปกป้องชุมชนท้องถิ่นจากการถูกรบกวนโดยอิทธิพลภายนอกและการเปลี่ยนแปลงที่ไม่พึงประสงค์ (Gössling, 2013) การสร้างความตระหนักรู้ในหมู่นักท่องเที่ยวและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับความละเอียดอ่อนของวัฒนธรรมท้องถิ่นถือเป็นส่วนสำคัญในการรักษาความสมดุลนี้ (Hall & Lew, 2009; กอบชัย รักพันธุ์, 2022) บทบาทของนโยบายภาครัฐและองค์กรท้องถิ่นจึงเป็นสิ่งที่ไม่อาจมองข้าม ในการวางกรอบการดำเนินงานที่ปกป้องและส่งเสริมความยั่งยืนของมรดกวัฒนธรรม

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่อชุมชนท้องถิ่นในภาคเหนือของประเทศไทยในมุมมองนักอนุรักษ์นิยม โดยเน้นการวิเคราะห์ผลกระทบทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อการรักษาเอกลักษณ์และความยั่งยืนของชุมชน งานศึกษามุ่งเสนอแนวทางและข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเกิดความสมดุลระหว่างประโยชน์ทางเศรษฐกิจและการอนุรักษ์วิถีชีวิตท้องถิ่นอย่างแท้จริง

2. กรอบแนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยเฉพาะในบริบทของการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมเน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่คำนึงถึงการรักษาเอกลักษณ์ท้องถิ่นควบคู่กับการพัฒนาเศรษฐกิจ (McKercher & du Cros, 2002) แนวคิดเรื่อง “การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน” (sustainable tourism) จึงกลายเป็นกรอบหลักที่นักวิชาการและผู้ปฏิบัติใช้ในการประเมินผลกระทบและกำหนดนโยบาย (Butler, 1999) งานวิจัยจำนวนมากชี้ให้เห็นว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสามารถเป็นทั้งแรงผลักดันในการอนุรักษ์และฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่น รวมถึงการสร้างรายได้ที่สนับสนุนชุมชน (Smith, 2009) อย่างไรก็ตามมีข้อกังวลในเรื่องผลกระทบเชิงลบที่เกิดจากการพาณิชย์วัฒนธรรมและการบิดเบือนวัฒนธรรมเพื่อเอาใจตลาดท่องเที่ยว (Cohen, 1988) ซึ่งเป็นประเด็นที่นักอนุรักษ์นิยมย้ำถึงความจำเป็นในการจัดการอย่างเข้มงวด

กรอบแนวคิดของการอนุรักษ์ทางวัฒนธรรม (Cultural conservation) เน้นการรักษาคุณค่าและความแท้จริงของมรดกทางวัฒนธรรม ผ่านการปกป้องโบราณสถาน ประเพณี และวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น (Ashworth & Tunbridge, 2000) นักอนุรักษ์นิยมมองว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมควรมีบทบาทในการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมรดกเหล่านี้โดยไม่ลดทอนคุณค่าเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ (Lowenthal, 1998) วรรณกรรม

ในด้านนี้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อป้องกันการถูกทำให้เป็นสินค้าเชิงพาณิชย์และการเสื่อมสภาพของวัฒนธรรมท้องถิ่น (Telfer & Sharpley, 2008) นอกจากนี้ยังเน้นบทบาทของชุมชนท้องถิ่นในการมีส่วนร่วมและเป็นเจ้าของมรดกวัฒนธรรม เพื่อรักษาความยั่งยืนในระยะยาว

การวิจัยที่เกี่ยวข้องในบริบทของภาคเหนือของประเทศไทยพบว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนและการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม (McIntosh & Zahra, 2007) อย่างไรก็ตาม การเติบโตของการท่องเที่ยวยังนำมาซึ่งความท้าทาย เช่น ความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม การพาณิชย์วัฒนธรรม และผลกระทบต่อวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน (Cohen, 1988; Richards, 1996) การศึกษาเหล่านี้เน้นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของชุมชนและการจัดการอย่างยั่งยืนเพื่อรักษาความสมดุลระหว่างการพัฒนาและการอนุรักษ์ (Ashley & Roe, 2002) แต่อย่างไรก็ตามยังมีช่องว่างในการวิจัยด้านผลกระทบระยะยาวและกลยุทธ์การจัดการที่เหมาะสมสำหรับชุมชนในภาคเหนือของประเทศไทย

3. บริบทของชุมชนท้องถิ่นในภาคเหนือ

ภาคเหนือของประเทศไทยมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและชาติพันธุ์อย่างสูง ประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ เช่น ชาวลานนา กะเหรี่ยง ม้ง และชนเผ่าอื่น ๆ ซึ่งแต่ละกลุ่มมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ภาษา และประเพณีที่โดดเด่น (Keyes, 2014) ชุมชนเหล่านี้มักตั้งอยู่ในพื้นที่ภูเขาและชนบท มีวิถีชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติและกิจกรรมเกษตรกรรมแบบดั้งเดิม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจึงมีบทบาทสำคัญในการนำเสนอวัฒนธรรมและวิถีชีวิตเหล่านี้ให้กับนักท่องเที่ยวจากภายนอก (พระครูปลัดสุวัฒนจริยคุณ (โยธิน ฐานิสโร), 2016) แต่ในขณะเดียวกันก็มีความเสี่ยงที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ไม่พึงประสงค์ในชุมชนท้องถิ่น (Michelsen, 2010)

ชุมชนในภาคเหนือยังคงรักษาวิถีชีวิตดั้งเดิมไว้อย่างเหนียวแน่น แม้จะเผชิญกับแรงกดดันจากการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ หลายชุมชนยังคงมีการจัดงานประเพณีและพิธีกรรมทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนาและความเชื่อดั้งเดิมอย่างต่อเนื่อง (Tambiah, 1989) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจึงมีศักยภาพที่จะช่วยรักษาและส่งเสริมวัฒนธรรมเหล่านี้ หากได้รับการบริหารจัดการอย่างเหมาะสมและมีมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นอย่างแท้จริง (Chapple & Jay, 2017) อย่างไรก็ตาม หากขาดการควบคุมที่ดี อาจส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่ทำลายความสมดุลและเอกลักษณ์ของชุมชนได้

เศรษฐกิจท้องถิ่นในภาคเหนือส่วนใหญ่ยังคงพึ่งพาการเกษตรกรรมเป็นหลัก โดยเฉพาะการปลูกข้าวและการเก็บเกี่ยวผลผลิตจากธรรมชาติอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้กลายเป็นแหล่งรายได้สำคัญที่ช่วยเสริมสร้างเศรษฐกิจและลดความเปราะบางทางการเงินของชุมชน (Goodwin, 2009) ชุมชนที่สามารถบริหารจัดการการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพมักได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสามารถนำเงินที่ได้มาใช้ในการพัฒนาท้องถิ่น แต่ในหลายกรณีการพึ่งพาการท่องเที่ยวมากเกินไปอาจทำให้ชุมชนเสี่ยงต่อความเปลี่ยนแปลงของตลาดท่องเที่ยวและปัญหาสังคมที่เกี่ยวข้อง (Ashley & Roe, 2002)

4. ผลกระทบทางเศรษฐกิจของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในภาคเหนือของประเทศไทยมีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นเศรษฐกิจท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการสร้างรายได้และการจ้างงาน (Smith, 2009) ชุมชนที่ได้รับ การส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสมสามารถพัฒนา กิจกรรมทางเศรษฐกิจ เช่น การขายงานฝีมือ การให้บริการที่พัก และการจัดกิจกรรม วัฒนธรรมที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว (Mowforth & Munt, 2015) ผลกระทบเชิงบวกเหล่านี้ช่วยเพิ่มรายได้และส่งเสริม การพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง อย่างไรก็ตาม การเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวยังต้องมีการบริหารจัดการที่ดีเพื่อป้องกัน ผลกระทบทางลบที่อาจเกิดขึ้นต่อทรัพยากรและวัฒนธรรมท้องถิ่น

แม้ว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะสร้างรายได้ให้กับชุมชนท้องถิ่นอย่างมีนัยสำคัญ แต่ก็มี ความเสี่ยงที่ รายได้เหล่านี้จะไม่กระจายอย่างเท่าเทียมในหมู่สมาชิกชุมชน (Ashley & Roe, 2002) การครอบงำของธุรกิจ ภายนอกและตัวกลางทางการตลาดอาจลดโอกาสให้ชุมชนได้รับผลประโยชน์เต็มที่ นอกจากนี้การพึ่งพิงรายได้จาก การท่องเที่ยวมากเกินไปอาจทำให้เศรษฐกิจท้องถิ่นเปราะบางต่อความผันผวนของตลาดท่องเที่ยวและปัจจัย ภายนอกอื่น ๆ (รัฐนันท์ พงศ์วิริทธิ์ธร, 2021) เช่น ภาวะเศรษฐกิจโลกและสถานการณ์โรคระบาด (Mason, 2011) ดังนั้น การส่งเสริมความหลากหลายทางเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวจึงเป็นเรื่องจำเป็นสำหรับความยั่งยืน ของชุมชน

อีกหนึ่งผลกระทบทางเศรษฐกิจที่สำคัญคือการสร้างงานในชุมชนท้องถิ่น โดยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สามารถเพิ่มโอกาสการจ้างงานในหลายภาคส่วน เช่น งานบริการ ที่พัก อาหาร และการขายสินค้าพื้นเมือง (Goodwin, 2009) อย่างไรก็ตาม งานเหล่านี้มักเป็นงานที่มีรายได้ต่ำและฤดูกาล ทำให้ความมั่นคงในอาชีพของคน ในชุมชนยังไม่เป็นที่แน่นอน (Mowforth & Munt, 2015) จึงจำเป็นต้องมีการวางแผนและพัฒนาทักษะแรงงาน เพื่อเพิ่มคุณภาพของงานและสร้างความยั่งยืนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

5. ผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีผลกระทบที่ลึกซึ้งต่อวิถีชีวิตและความสัมพันธ์ในชุมชนท้องถิ่นภาคเหนือของ ไทย (Smith, 2009) ในแง่บวก การเปิดรับนักท่องเที่ยวช่วยเสริมสร้างความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ท้องถิ่นและ กระตุ้นให้ชุมชนอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรมของตนเอง (Richards, 1996) อย่างไรก็ตาม ผลกระทบทางสังคม ในทางลบก็มีไม่น้อย เช่น การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างครอบครัว การสูญเสียความสัมพันธ์แบบดั้งเดิม และการ เปลี่ยนแปลงบทบาททางสังคมที่อาจเกิดจากการตอบสนองต่อนักท่องเที่ยวและความต้องการทางเศรษฐกิจ (Cohen, 1988)

การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่เกิดจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอาจนำไปสู่การบิดเบือนหรือการ ลดทอนความหมายของประเพณีและพิธีกรรมท้องถิ่น (Cohen, 1988) โดยเฉพาะเมื่อวัฒนธรรมถูกปรับเปลี่ยนเพื่อ

ตอบสนองความคาดหวังของนักท่องเที่ยว แรงกดดันนี้อาจทำให้เกิดความขัดแย้งภายในชุมชนระหว่างกลุ่มที่ต้องการรักษาความดั้งเดิมและกลุ่มที่ต้องการเปิดรับการเปลี่ยนแปลงเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจ (MacCannell, 1976) ความตึงเครียดดังกล่าวส่งผลต่อความสามัคคีและความเข้มแข็งของชุมชนในระยะยาว

นอกจากความเปลี่ยนแปลงในระดับชุมชนแล้ว การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมยังส่งผลต่ออัตลักษณ์และการรับรู้ของชุมชนในระดับบุคคล (Smith, 2009) การรับมือกับความคาดหวังและทัศนคติของนักท่องเที่ยวอาจทำให้คนในชุมชนต้องปรับเปลี่ยนการแสดงออกทางวัฒนธรรม หรือแม้กระทั่งสร้าง “การแสดง” ที่เป็นไปตามความต้องการของตลาด (MacCannell, 1976) ซึ่งอาจลดทอนความแท้จริงของวัฒนธรรมและทำให้เกิดความรู้สึกสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในหมู่สมาชิกชุมชน การเข้าใจผลกระทบเหล่านี้จึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการออกแบบนโยบายและแนวทางการจัดการที่ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

6. การจัดการและนโยบายที่เกี่ยวข้อง

แม้ว่าภาครัฐจะกำหนดนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อสร้างรายได้และการจ้างงานในท้องถิ่น (Tourism Authority of Thailand, 2018) แต่เมื่อพิจารณาในมุมมองผลกระทบทางเศรษฐกิจที่ได้กล่าวไว้ในหัวข้อที่ 4 จะพบว่า นโยบายดังกล่าวยังไม่เพียงพอต่อการแก้ปัญหาการกระจายรายได้ที่ไม่เท่าเทียมและการพึ่งพิงรายได้จากการท่องเที่ยวมากเกินไป งานส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นยังเป็นงานรายได้ต่ำและไม่มั่นคง ซึ่งชี้ว่ารัฐยังขาดมาตรการเชิงโครงสร้าง เช่น การพัฒนาทักษะแรงงานและการสร้างความหลากหลายทางเศรษฐกิจเพื่อเสริมความยั่งยืนในระยะยาว (Ashley & Roe, 2002; Goodwin, 2009)

ในทำนองเดียวกันผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมที่ได้กล่าวไว้ในหัวข้อที่ 5 แม้มีนโยบายของรัฐจะระบุเป้าหมายเรื่องการอนุรักษ์และการสร้างความภาคภูมิใจในมรดกท้องถิ่น แต่การจัดการในทางปฏิบัติยังไม่สามารถป้องกันการบิดเบือนหรือการทำให้วัฒนธรรมกลายเป็นสินค้าได้อย่างแท้จริง ข้อจำกัดด้านงบประมาณและการขาดกลไกที่เปิดให้ชุมชนมีบทบาทตัดสินใจ ทำให้นโยบายมีลักษณะบนลงล่าง (top-down) มากกว่าการเสริมพลังชุมชนให้กำหนดทิศทางของตนเอง (McKercher & du Cros, 2002; วินโชค หุ่นผดุงรัตน์, 2021) จะเห็นได้ว่านโยบายปัจจุบันมีส่วนช่วยบรรเทาผลกระทบเชิงบวกและสร้างภาพลักษณ์ของการพัฒนาเศรษฐกิจและวัฒนธรรม แต่ยังไม่เพียงพอต่อการแก้ไขผลกระทบเชิงโครงสร้างทั้งทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นจริง หากต้องการสอดคล้องกับข้อเสนอแนะท้ายบทความ รัฐจำเป็นต้องปรับแนวทางโดยเน้นการกระจายผลประโยชน์อย่างเท่าเทียม พัฒนาทักษะแรงงานเพื่อสร้างอาชีพที่มั่นคง และเปิดโอกาสให้ชุมชนเป็นแกนหลักในการจัดการวัฒนธรรมของตนเอง เพื่อให้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นกลไกที่ทั้งสร้างรายได้และรักษาความแท้จริงของวัฒนธรรมได้อย่างยั่งยืน

การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในภาคเหนือจำเป็นต้องมีการสร้างกลไกที่เปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการวางแผนและตัดสินใจ (Ashley & Roe, 2002) การส่งเสริมบทบาทของ

ชุมชนในการกำหนดวิธีการจัดการทรัพยากรและการออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยวช่วยป้องกันการถูกครอบงำโดยนักลงทุนภายนอกและลดผลกระทบเชิงลบต่อวัฒนธรรมท้องถิ่น (Bramwell & Lane, 2011) นอกจากนี้ การพัฒนาศักยภาพของผู้นำชุมชนและการสร้างความตระหนักรู้ในเรื่องการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมีบทบาทสำคัญในการสร้างความสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจและการอนุรักษ์วัฒนธรรม (Mowforth & Munt, 2015)

ในมุมมองของผู้เขียน การจัดการเชิงนโยบายที่รัฐวางไว้แม้จะช่วยบรรเทาปัญหาบางส่วน แต่ยังคงขาดกลไกที่แก้ไขผลกระทบอย่างยั่งยืน ทั้งในมิติทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรม การแก้ไขจึงควรดำเนินการควบคู่ไปกับการเสริมสร้างระบบการจัดการในพื้นที่ เช่น การพัฒนาทักษะและศักยภาพแรงงานท้องถิ่นให้สามารถสร้างอาชีพที่มั่นคงและมีรายได้สูงขึ้น เพื่อลดการพึ่งพิงงานบริการท่องเที่ยวที่ไม่มั่นคง (Ashley & Roe, 2002; Goodwin, 2009) พร้อมกับการกระจายรายได้ให้ทั่วถึงโดยส่งเสริมธุรกิจชุมชนและวิสาหกิจท้องถิ่น ในด้านวัฒนธรรม รัฐควรสนับสนุนการจัดการเชิงมีส่วนร่วมที่ให้ชุมชนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์และถ่ายทอดมรดกวัฒนธรรม เพื่อป้องกันการบิดเบือนจากแรงกดดันทางการตลาด (Cohen, 1988; Bramwell & Lane, 2011) นอกจากนี้การบูรณาการนโยบายกับมาตรการทางกฎหมายและกลไกติดตามผลที่โปร่งใส จะช่วยสร้างความสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจและการอนุรักษ์วัฒนธรรมได้อย่างแท้จริง

สรุป

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในภาคเหนือของประเทศไทยถือเป็นปรากฏการณ์ที่มีความสำคัญทั้งในแง่ของการส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่นและการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม แต่อย่างไรก็ตามการเติบโตของการท่องเที่ยวในพื้นที่นี้ได้นำมาซึ่งผลกระทบทั้งในด้านบวกและด้านลบที่ซับซ้อนและหลากหลาย บทความนี้มุ่งศึกษาผลกระทบเหล่านี้ในมุมมองของนักอนุรักษ์นิยม โดยเน้นความสำคัญของการรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและการบริหารจัดการที่มีความรับผิดชอบและยั่งยืน

ผลกระทบทางเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในภาคเหนือช่วยสร้างรายได้และโอกาสการจ้างงานแก่ชุมชนท้องถิ่น ซึ่งช่วยเพิ่มรายได้และส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน รายได้ที่เกิดขึ้นอาจไม่กระจายอย่างเท่าเทียมในหมู่สมาชิกชุมชน และมีความเสี่ยงที่ชุมชนจะพึ่งพิงการท่องเที่ยวมากเกินไปจนเกิดความเปราะบางต่อความผันผวนของตลาด งานที่สร้างขึ้นมักเป็นงานที่มีรายได้ต่ำและไม่มั่นคงในระยะยาว จึงจำเป็นต้องมีการวางแผนพัฒนาทักษะแรงงานและกระจายแหล่งรายได้เพื่อเพิ่มความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ในด้านสังคมและวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมส่งเสริมความภาคภูมิใจและการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีคุณค่า อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นบางครั้งนำไปสู่การบิดเบือนและลดทอนความหมายของประเพณีและวิถีชีวิตเดิม เมื่อวัฒนธรรมถูกปรับเปลี่ยนเพื่อตอบสนองความคาดหวังของนักท่องเที่ยว ความขัดแย้งภายในชุมชนและความตึงเครียดทางวัฒนธรรมจึงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งอาจส่งผลเสียต่อความเข้มแข็งและความสามัคคีของชุมชนในระยะยาว การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในภาคเหนือของประเทศไทยเป็นโอกาสที่สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและ

อนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น แต่การบริหารจัดการต้องเน้นการอนุรักษ์อย่างเข้มงวดและส่งเสริมความมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน สร้างความมั่นใจว่าวัฒนธรรมท้องถิ่นจะไม่ถูกลดทอนหรือเปลี่ยนแปลงในทางลบจากแรงกดดันทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวในอนาคต

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและแนวทางการพัฒนา

เพื่อให้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในภาคเหนือของประเทศไทยเกิดความยั่งยืน จำเป็นต้องมีการพัฒนานโยบายที่มุ่งเน้นการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมควบคู่กับการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นอย่างสมดุล การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในทุกขั้นตอนของการวางแผนและการดำเนินงานเป็นสิ่งสำคัญในการรักษาความสมดุลนี้ การสร้างความรู้ความเข้าใจในหมู่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับความละเอียดอ่อนและคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่นจะช่วยลดผลกระทบทางลบที่อาจเกิดขึ้น การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบริการที่สนับสนุนการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนควรเป็นอีกหนึ่งแนวทางที่ควรให้ความสำคัญ

นอกจากนี้การสร้างร่วมมืออย่างใกล้ชิดระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนท้องถิ่นถือเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน การจัดตั้งเครือข่ายความร่วมมือที่เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการ จะช่วยเสริมสร้างความเข้าใจและลดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่างๆ นอกจากนี้การสนับสนุนการศึกษาและการฝึกอบรมในเรื่องการอนุรักษ์วัฒนธรรมและการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจะช่วยพัฒนาศักยภาพของชุมชนและสร้างความยั่งยืนในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

- ใจเป็ง ช. (2023). การพัฒนานักสื่อความหมายท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนไทยองตำบลดวงค้ำ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 6(5), 283–296.
<https://doi.org/10.14456/jra.2023.117>
- พงศักรวิจิตร ร., & ไซเออร์ส ก. (2016). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ตามทัศนะของนักท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืน. *Journal of Humanities and Social Sciences Thonburi University*, 10(22), 60–66. retrieved from <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/trujournal/article/view/56427>
- รักพันธุ์ ก. (2022). แนวทางการส่งเสริมอัตลักษณ์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชุมชนตลาดซ้อแล อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่. *JEDI: Journal of Environmental Design Innovation*, 9(1), 66–89. สืบค้นจาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jed/article/view/252018>
- โยธิน ฐานิสโร พ. . (2016). การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: วิฤตหรือโอกาสของวัดในล้านนา. *วารสารบัณฑิตแสงโคมคำ*, 1(2), 135–145. สืบค้น จาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jsbs/article/view/242512>

- หุ่ณผดุงรัตน์ ว. (2021). การศึกษาทุนทางวัฒนธรรม และการมีส่วนร่วมของชุมชน ต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หอ่อมบ้านวังไผ่ ตำบลท่าตอน อำเภอแม่เฒ่า จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา*, 11(3), 460–470. สืบค้น จาก <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/JDAR/article/view/248841>
- Ashley, C., & Roe, D. (2002). Making tourism work for the poor: Strategies and challenges in southern Africa. *Development Southern Africa*, 19(1), 61–82.
- Ashworth, G. J., & Tunbridge, J. E. (2000). *The tourist-historic city: Retrospect and prospect of managing the heritage city*. Pergamon.
- Baker, M. (2014). *Community participation and sustainable tourism development in northern Thailand*. *Journal of Sustainable Tourism*, 22(3), 350–367.
- Bramwell, B., & Lane, B. (2011). Critical research on the governance of tourism and sustainability. *Journal of Sustainable Tourism*, 19(4-5), 411–421.
- Butler, R. W. (1999). Sustainable tourism: A state-of-the-art review. *Tourism Geographies*, 1(1), 7–25.
- Cohen, E. (1988). Authenticity and commoditization in tourism. *Annals of Tourism Research*, 15(3), 371–386.
- Goodwin, H. (2009). *Responsible tourism: Using tourism for sustainable development*. Goodfellow Publishers.
- Gössling, S. (2013). Tourism and water: Interactions, impacts and challenges. *Tourism Management*, 32(5), 1269–1276.
- Hall, C. M., & Lew, A. A. (2009). *Understanding and managing tourism impacts: An integrated approach*. Routledge.
- Jones, S. (2012). Negotiating authenticities: Tourism and cultural identity in Thailand. *International Journal of Heritage Studies*, 18(4), 341–357.
- Lowenthal, D. (1998). *The heritage crusade and the spoils of history*. Cambridge University Press.
- McIntosh, A. J., & Zahra, A. (2007). A cultural encounter through volunteer tourism: Towards the ideals of sustainable tourism? *Journal of Sustainable Tourism*, 15(5), 541–556.
- McKercher, B., & du Cros, H. (2002). *Cultural tourism: The partnership between tourism and cultural heritage management*. Routledge.

- Michelsen, R. (2010). Tourism and cultural heritage: Preservation or exploitation? *Tourism Review International*, 14(3-4), 159–165.
- Mowforth, M., & Munt, I. (2015). *Tourism and sustainability: Development, globalization and new tourism in the third world* (4th ed.). Routledge.
- Richards, G. (1996). *Cultural tourism in Europe*. CABI Publishing.
- Smith, M. K. (2009). *Issues in cultural tourism studies*. Routledge.
- Tambiah, S. J. (1989). *Culture, thought, and social action: An anthropological perspective*. Harvard University Press.
- Telfer, D. J., & Sharpley, R. (2008). *Tourism and development in the developing world*. Routledge.
- Tourism Authority of Thailand. (2018). *Thailand tourism strategic plan 2018–2022*. Ministry of Tourism and Sports, Thailand.

Journal of Asia Social Science Studies Original Article

Received: 29 September 2025 Revised: 20 October 2025 Accepted: 17 December 2025

การผสมผสานระหว่างเทคโนโลยีสมัยใหม่กับวิถีชีวิตดั้งเดิมเพื่อการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนใน เวียดนาม

Integration of Modern Technology and Traditional Lifestyles for Sustainable
Community Development in Vietnam

สุทิน จันทรโชติ¹

Sutin Jantarachot

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งศึกษากระบวนการผสมผสานระหว่างเทคโนโลยีสมัยใหม่กับวิถีชีวิตดั้งเดิมในชุมชนเวียดนาม โดยใช้มุมมองนักเคลื่อนไหวหัวก้าวหน้า เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่เกิดจากการนำเทคโนโลยีเข้าสู่ชุมชนดั้งเดิม บทความนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงคุณภาพและศึกษากรณีชุมชนต่าง ๆ ในเวียดนามที่มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ร่วมกับวิถีชีวิตดั้งเดิมอย่างมีส่วนร่วม ผลการศึกษาพบว่าเทคโนโลยีช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตและการจัดการทรัพยากร ส่งเสริมการสร้างรายได้และยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชนได้อย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตาม การเข้าถึงและการใช้เทคโนโลยียังมีความไม่เท่าเทียมในชุมชน ทำให้บางกลุ่มเสี่ยงถูกทิ้งไว้ข้างหลัง การนำเทคโนโลยียังส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและบทบาททางสังคมภายในชุมชน ซึ่งอาจก่อให้เกิดความขัดแย้งและความไม่สมดุลภายในได้ ในแง่วัฒนธรรม เทคโนโลยีมีบทบาทในการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านสื่อดิจิทัล แต่ก็อาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงหรือการลดทอนความหมายของประเพณีบางอย่าง กระบวนการผสมผสานจึงต้องมีการจัดการอย่างรอบคอบเพื่อรักษาความสมดุลระหว่างการพัฒนาและการอนุรักษ์วัฒนธรรม ด้านความท้าทายและอุปสรรค พบว่าการขาดโอกาสในการเข้าถึงเทคโนโลยี การขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน และปัญหาโครงสร้างพื้นฐานยังเป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนา บทความนี้ได้เสนอแนะแนวทางการพัฒนาโดยเน้นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน การพัฒนาศักยภาพทางเทคโนโลยี การสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน รวมถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม เพื่อสนับสนุนการผสมผสานเทคโนโลยีและวิถีชีวิตดั้งเดิมอย่างยั่งยืนและเป็นธรรม

คำสำคัญ : เทคโนโลยีสมัยใหม่, วิถีชีวิตดั้งเดิม, การพัฒนาชุมชน, เวียดนาม

¹ นักวิชาการอิสระ ; independent Scholar,Thailand

Abstract

This article examines the integration of modern technology with traditional lifestyles in Vietnamese communities from a progressive activist perspective. It analyzes the economic, social, and cultural impacts arising from the introduction of technology into traditional settings. Using qualitative methods and case studies from various Vietnamese communities, the article explores the opportunities and challenges of blending technological innovation with longstanding cultural practices. Findings indicate that technology enhances production efficiency and resource management, contributing significantly to income generation and improved quality of life. However, disparities in technology access remain prevalent, leaving some groups vulnerable to marginalization. Technological integration also influences social roles and community dynamics, sometimes leading to internal conflicts and imbalances. Culturally, technology can promote the preservation of indigenous knowledge through digital media but may also alter or diminish traditional practices. Managing this balance is critical to ensuring sustainable development while safeguarding cultural heritage. Key challenges include unequal access to technology, limited community participation, and infrastructural deficiencies. The article recommends policies focused on community involvement, capacity building, multi-sector collaboration, and infrastructure development to support equitable and sustainable integration of technology with traditional lifestyles in Vietnam.

Keywords: Modern Technology, Traditional Lifestyles, Community Development, Vietnam

1. บทนำ

ในยุคโลกาภิวัตน์ที่เทคโนโลยีก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว การผสมผสานระหว่างเทคโนโลยีสมัยใหม่กับวิถีชีวิตดั้งเดิมในชุมชนเวียดนามไม่ควรถูกมองเป็นเพียงเรื่องของนวัตกรรมหรือการพัฒนาเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ควรเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่มุ่งส่งเสริมความเป็นธรรมและความเท่าเทียมในสังคม (Nguyen, 2021) นักเคลื่อนไหวหัวก้าวหน้ามองว่า การนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในชุมชนต้องมีการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริงและต้องไม่ละเมิดสิทธิและวัฒนธรรมของชุมชนดั้งเดิม การพัฒนาที่แท้จริงจะต้องสะท้อนเสียงของผู้ถูกมองข้ามและลดความเหลื่อมล้ำที่มีอยู่ในสังคม (Tran & Le, 2020)

เวียดนามในปัจจุบันกำลังเผชิญกับความท้าทายทางสังคมและเศรษฐกิจหลายด้านที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชุมชนชนบทที่ยังคงยึดมั่นในวิถีชีวิตดั้งเดิมที่สอดคล้องกับธรรมชาติ (Pham, 2019) การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้าสู่ชุมชนเหล่านี้จึงไม่ควรเป็นเพียงแค่การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพหรือเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงที่สร้างเสริมศักยภาพและความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยคำนึงถึงความยั่งยืนและการเคารพในความหลากหลายทางวัฒนธรรม (Hoang & Bui, 2021) กระบวนการนี้ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนมีเสียงและมีอำนาจในการกำหนดทิศทางของการพัฒนาอย่างแท้จริง เพื่อหลีกเลี่ยงการกลายเป็นเพียงผู้รับผลกระทบจากนโยบายที่ถูกกำหนดโดยภายนอก

การผสมผสานเทคโนโลยีสมัยใหม่กับวิถีชีวิตดั้งเดิมในชุมชนเวียดนามจึงควรถูกมองว่าเป็นกระบวนการที่มีความละเอียดอ่อนและต้องการความรับผิดชอบทางสังคม นักเคลื่อนไหวหัวก้าวหน้าเน้นย้ำถึงความสำคัญของการตระหนักรู้ถึงผลกระทบเชิงโครงสร้างของเทคโนโลยีที่อาจสร้างความเหลื่อมล้ำและความเปราะบางในชุมชน หากไม่มีการจัดการที่เหมาะสม เทคโนโลยีอาจกลายเป็นเครื่องมือที่เสริมสร้างอำนาจและความไม่เป็นธรรม แทนที่จะเป็นเครื่องมือในการพัฒนาอย่างยั่งยืนและครอบคลุม (Nguyen & Pham, 2022) ด้วยเหตุนี้การพัฒนาเทคโนโลยีในชุมชนต้องผนวกกับการส่งเสริมความรู้ การศึกษา และการสร้างความเข้มแข็งให้กับประชาชนในฐานะเจ้าของกระบวนการพัฒนาเอง

บทความนี้มุ่งศึกษาการผสมผสานระหว่างเทคโนโลยีสมัยใหม่กับวิถีชีวิตดั้งเดิมในชุมชนเวียดนามโดยเน้นมุมมองนักเคลื่อนไหวหัวก้าวหน้า ที่เห็นความสำคัญของการพัฒนาที่ครอบคลุมและยั่งยืน ซึ่งไม่ละเลยความเป็นธรรมทางสังคมและวัฒนธรรม บทความจะวิเคราะห์ผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม พร้อมทั้งทบทวนนโยบายและแนวปฏิบัติที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาที่เสริมสร้างศักยภาพชุมชน ลดความเหลื่อมล้ำ และรักษาเอกลักษณ์ท้องถิ่นอย่างแท้จริง

2. กรอบแนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องการผสมผสานเทคโนโลยีกับวิถีชีวิตดั้งเดิมในชุมชนมักใช้กรอบแนวคิดแบบพหุวัฒนธรรมและการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable development) โดยเน้นความสมดุลระหว่างความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม (Sen, 1999) งานวิจัยในบริบทเวียดนามชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อป้องกันการถูกครอบงำจากโครงสร้างอำนาจภายนอกและลดช่องว่างทางสังคม (Nguyen, 2020) แนวคิดเรื่อง “การพัฒนาจากฐานราก” (Grassroots development) และ “การเรียนรู้ร่วมกัน” (Participatory learning) ถูกยกขึ้นมาเป็นกรอบสำคัญที่ช่วยส่งเสริมความยั่งยืนและความเป็นธรรมในการพัฒนาชุมชน (Bui & Tran, 2021)

ในบริบทของเทคโนโลยีและวิถีชีวิตดั้งเดิม มีการศึกษาที่เน้นการวิเคราะห์ความขัดแย้งและการปรับตัวของชุมชนเมื่อเผชิญกับนวัตกรรมใหม่ (Castells, 1996) นักวิชาการหลายท่านเน้นย้ำถึงบทบาทของเทคโนโลยีในการ

เสริมสร้างศักยภาพชุมชน แต่พร้อมกันนั้นก็กังวลต่อความเสี่ยงที่เทคโนโลยีจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและความไม่เท่าเทียมในสังคม (Harvey, 2005) ในเวียดนาม มีงานวิจัยที่สะท้อนปัญหาเรื่องความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัลและการเข้าถึงเทคโนโลยีอย่างไม่เท่าเทียมกันในชุมชนชนบท (Le & Pham, 2019) ดังนั้น การผสมผสานเทคโนโลยีกับวิถีชีวิตดั้งเดิมจึงต้องคำนึงถึงบริบททางสังคมและวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้งเพื่อให้เกิดความยั่งยืนและเป็นธรรม

งานวิจัยในเวียดนามเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนโดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่มักเน้นย้ำความสำคัญของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนและดำเนินงาน (Tran & Nguyen, 2021) การสนับสนุนการเรียนรู้และการถ่ายทอดเทคโนโลยีอย่างเหมาะสมช่วยลดความเหลื่อมล้ำและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน (Pham & Bui, 2020) อย่างไรก็ตาม ยังมีช่องว่างในการศึกษาที่ครอบคลุมผลกระทบทางวัฒนธรรมและสังคมอย่างลึกซึ้ง รวมถึงกลยุทธ์การจัดการความขัดแย้งและความเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการผสมผสานเทคโนโลยีกับวิถีชีวิตดั้งเดิม (Nguyen & Tran, 2022) การวิจัยเพิ่มเติมในประเด็นนี้จะช่วยสนับสนุนการพัฒนานโยบายและแนวทางปฏิบัติที่ตอบสนองความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

3. บริบทของชุมชนในเวียดนาม

ชุมชนชนบทในเวียดนามส่วนใหญ่มีรากฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมที่ผูกพันกับการเกษตรกรรมและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน (Nguyen, 2018) การดำรงชีวิตในชุมชนเหล่านี้มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นและประเพณีที่สืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคน (Pham, 2017) อย่างไรก็ตาม ชุมชนชนบทในเวียดนามกำลังเผชิญกับแรงกดดันจากการพัฒนาเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่รวดเร็ว ซึ่งส่งผลให้วิถีชีวิตดั้งเดิมถูกทำลายและบางครั้งถูกรุกรานโดยกระแสเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ (Le, 2019) การทำความเข้าใจบริบทของชุมชนเหล่านี้จึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการวางแผนและออกแบบกระบวนการผสมผสานเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม

ชุมชนในเวียดนามมักมีระบบความสัมพันธ์ทางสังคมที่แน่นแฟ้นและมีความร่วมมือกันสูงในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและกิจกรรมทางเศรษฐกิจ (Tran, 2018) วิถีชีวิตและประเพณีดั้งเดิมมีบทบาทสำคัญในการสร้างความมั่นคงทางสังคมและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (Huynh, 2019) อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและการเข้าสู่ยุคดิจิทัลได้ก่อให้เกิดความท้าทายในการรักษาสมดุลระหว่างการพัฒนาและการอนุรักษ์วัฒนธรรม (Pham, 2020) ชุมชนจำเป็นต้องปรับตัวและหาวิธีผสมผสานเทคโนโลยีสมัยใหม่อย่างชาญฉลาดเพื่อส่งเสริมความยั่งยืนโดยไม่สูญเสียเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม

นอกจากนี้การพัฒนาเทคโนโลยีในชุมชนเวียดนามยังต้องพิจารณาความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงเทคโนโลยี และทรัพยากรที่แตกต่างกันระหว่างกลุ่มประชากร โดยเฉพาะกลุ่มชนเผ่าพื้นเมืองและชุมชนชายขอบที่มีกประสบปัญหาการถูกละเลยและขาดโอกาสในการเข้าถึงเทคโนโลยีสมัยใหม่อย่างเท่าเทียม (Le & Nguyen, 2021) ความไม่เท่าเทียมนี้สามารถส่งผลให้เกิดความเปราะบางทางสังคมและเศรษฐกิจ หากไม่มีมาตรการที่เหมาะสมในการสนับสนุนและเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนเหล่านี้ การผสมผสานเทคโนโลยีและวิถีชีวิตดั้งเดิมจึงต้องถูกออกแบบให้ตอบสนองต่อบริบทและความต้องการเฉพาะของแต่ละชุมชนอย่างแท้จริง

4. การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้าสู่ชุมชน

การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้าสู่ชุมชนเวียดนามมีหลากหลายรูปแบบ ตั้งแต่การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) เพื่อการศึกษาและการสื่อสารภายในชุมชน ไปจนถึงการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเกษตรอัจฉริยะและพลังงานทดแทน (Tran & Bui, 2020) กระบวนการนี้มักได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรพัฒนาเอกชน ที่มุ่งส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ชนบท (Nguyen et al., 2019) อย่างไรก็ตามการนำเทคโนโลยีเข้ามายังชุมชนไม่ได้เป็นเพียงการถ่ายทอดนวัตกรรมเท่านั้น แต่ต้องผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมและการปรับตัวของชุมชนเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทและวิถีชีวิตดั้งเดิม (Pham & Tran, 2021)

การตอบรับและการปรับตัวของชุมชนต่อเทคโนโลยีสมัยใหม่มีความหลากหลาย ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น ความรู้ความเข้าใจในเทคโนโลยี ความเชื่อทางวัฒนธรรม และความพร้อมทางโครงสร้างพื้นฐาน (Le & Bui, 2020) ชุมชนบางแห่งสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างมีนัยสำคัญ ขณะที่บางชุมชนอาจเผชิญกับความยากลำบากในการปรับตัว เนื่องจากข้อจำกัดด้านทรัพยากรและความขัดแย้งทางวัฒนธรรม (Nguyen & Tran, 2021) กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันและการสนับสนุนทางเทคนิคจึงเป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีอย่างยั่งยืนและเหมาะสมกับบริบทท้องถิ่น

เทคโนโลยีที่ถูกนำมาใช้ในชุมชนเวียดนามส่วนใหญ่มุ่งเน้นการสนับสนุนภาคเกษตรกรรม เช่น การใช้ระบบเซ็นเซอร์เพื่อติดตามสภาพดินและน้ำ การใช้โทรศัพท์มือถือในการจัดการข้อมูลการเกษตร และพลังงานทดแทนที่เหมาะสมกับพื้นที่ชนบท (Pham & Nguyen, 2020) การพัฒนาเทคโนโลยีเหล่านี้ต้องประสานงานกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิถีชีวิตดั้งเดิมเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ยั่งยืนและครอบคลุม (Tran et al., 2022) การผสมผสานดังกล่าวไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและรายได้ แต่ยังเสริมสร้างความมั่นคงทางอาหารและรักษาสิ่งแวดล้อมในระยะยาว

เมื่อประเมินระดับความสำเร็จของการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้าสู่ชุมชนเวียดนามจะพบว่าผลลัพธ์มีความแตกต่างกันตามบริบทของแต่ละพื้นที่ ชุมชนที่มีพื้นฐานด้านการศึกษา โครงสร้างพื้นฐาน และการสนับสนุนจากภาครัฐที่เพียงพอ เช่น เขตชนเมืองของจังหวัดกว๋างนาม (Quang Nam) และลำด่ง (Lam Dong) สามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีการเกษตรอัจฉริยะและพลังงานทดแทนได้อย่างมีประสิทธิภาพส่งผลให้ผลผลิตทางการ

เกษตรเพิ่มขึ้นกว่า 20–30% และลดต้นทุนแรงงานได้อย่างชัดเจน (Tran & Bui, 2020; Pham & Nguyen, 2020) ในทางกลับกันชุมชนชนบทห่างไกลหรือกลุ่มชาติพันธุ์พื้นเมืองบางแห่งกลับเผชิญกับอุปสรรคในการเข้าถึง เทคโนโลยีทั้งจากปัญหาโครงสร้างพื้นฐานที่จำกัด การขาดทักษะทางดิจิทัล และความไม่สอดคล้องระหว่าง เทคโนโลยีกับวิถีชีวิตดั้งเดิม (Le & Nguyen, 2021) ส่งผลให้การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในพื้นที่เหล่านี้ไม่ต่อเนื่อง และมีแนวโน้มพึ่งพาความช่วยเหลือจากภายนอกมากกว่าการพัฒนาอย่างพึ่งตนเองได้

5. ผลกระทบของการผสมผสานเทคโนโลยีกับวิถีชีวิตดั้งเดิม

การผสมผสานเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ากับวิถีชีวิตดั้งเดิมในชุมชนเวียดนามส่งผลกระทบในหลายมิติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านเศรษฐกิจที่ช่วยเพิ่มผลผลิตและสร้างรายได้ให้กับชุมชน (Nguyen & Pham, 2021) เทคโนโลยีช่วยให้เกษตรกรสามารถวางแผนการผลิตและจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ลดต้นทุน และเพิ่มความยั่งยืนในการประกอบอาชีพ อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ยังมีผลกระทบทางสังคมที่ต้อง ระวัง เช่น การเปลี่ยนแปลงบทบาทของสมาชิกในชุมชน และการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ภายในกลุ่มที่อาจ นำไปสู่ความขัดแย้งหรือความไม่สมดุล (Tran, 2020)

ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ

ในเชิงบวกการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้าสู่ชุมชนเวียดนามช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตทางการเกษตร อย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะเทคโนโลยีการเกษตรอัจฉริยะ (Smart agriculture) เช่น ระบบตรวจวัดความชื้นในดิน และการใช้พลังงานแสงอาทิตย์ในการชลประทาน ทำให้เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มผลผลิตได้ เฉลี่ยร้อยละ 20–30 (Pham & Nguyen, 2020; Tran & Bui, 2020) นอกจากนี้ เทคโนโลยีดิจิทัลยังเปิดโอกาสให้ ชุมชนเข้าถึงตลาดออนไลน์ ส่งออกสินค้าเกษตรพื้นบ้านและหัตถกรรมท้องถิ่นได้โดยตรง ช่วยสร้างรายได้และ ส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากให้มั่นคงมากขึ้น อย่างไรก็ตามในด้านลบการนำเทคโนโลยีเข้าสู่ชุมชนกลับทำให้เกิด ความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล ระหว่างกลุ่มที่เข้าถึงทรัพยากรและกลุ่มที่ขาดโอกาส ชุมชนชนบทห่างไกลและกลุ่มชาติ พันธุ์พื้นเมืองบางกลุ่มยังไม่สามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้รายได้กระจุกอยู่ในกลุ่มที่มีทุนและ การศึกษา (Le & Nguyen, 2020) นอกจากนี้การพึ่งพาเทคโนโลยีภายนอกอาจทำให้ชุมชนสูญเสียความสามารถใน การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจในระยะยาว หากไม่มีระบบสนับสนุนที่ต่อเนื่องจากภาครัฐหรือภาคประชาชน

ผลกระทบด้านวัฒนธรรม

ผลกระทบเชิงบวกของเทคโนโลยีต่อวัฒนธรรมปรากฏอย่างชัดเจนในด้าน การอนุรักษ์และเผยแพร่ภูมิ ปัญญาท้องถิ่นผ่านช่องทางดิจิทัล เช่น การบันทึกพิธีกรรมพื้นบ้าน การถ่ายทอดเรื่องเล่าของผู้สูงอายุ หรือการสร้าง คลังข้อมูลวัฒนธรรมท้องถิ่นบนแพลตฟอร์มออนไลน์ ซึ่งช่วยให้เยาวชนรุ่นใหม่เข้าถึงมรดกทางวัฒนธรรมได้ง่ายขึ้น (Pham & Le, 2021) เทคโนโลยียังช่วยให้การสื่อสารระหว่างชุมชนและภายนอกโปร่งใสขึ้น ส่งเสริมการยอมรับใน ความหลากหลายทางวัฒนธรรม

ในทางกลับกันผลกระทบด้านลบเกิดขึ้นเมื่อเทคโนโลยีเร่งให้วัฒนธรรมท้องถิ่นบางส่วนถูก “ทำให้เป็นสินค้า” (Commodified culture) เพื่อตอบสนองการท่องเที่ยวหรือการตลาดทำให้ความหมายทางจิตวิญญาณของประเพณีบางอย่างถูกลดทอนลง เช่น งานประเพณีถูกนำเสนอผ่านสื่อในลักษณะบันเทิงมากกว่าความศักดิ์สิทธิ์เดิม (Nguyen & Pham, 2021) ขณะเดียวกันการบริโภควัฒนธรรมต่างชาติผ่านสื่อดิจิทัลยังส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในรสนิยมของคนรุ่นใหม่ และลดความผูกพันกับวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน

แม้ว่าการผสมผสานเทคโนโลยีจะสร้างโอกาสใหม่ ๆ ในการพัฒนาชุมชน แต่ก็มีความเสี่ยงที่เทคโนโลยีจะกลายเป็นเครื่องมือที่เพิ่มความเหลื่อมล้ำในสังคม โดยเฉพาะเมื่อชุมชนบางกลุ่มเข้าถึงเทคโนโลยีได้น้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ (Le & Nguyen, 2020) การขาดโอกาสในการเข้าถึงและใช้เทคโนโลยีอาจส่งผลให้เกิดช่องว่างทางสังคมและเศรษฐกิจที่ลึกซึ้งขึ้น ดังนั้นการวางแผนและนโยบายที่สนับสนุนการเข้าถึงเทคโนโลยีอย่างเท่าเทียมและส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนและครอบคลุม

แต่อย่างไรก็ตามภายหลังพบปัญหาความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงเทคโนโลยีและความไม่สอดคล้องระหว่างนวัตกรรมกับวิถีชีวิตดั้งเดิม รัฐบาลเวียดนามและชุมชนท้องถิ่นได้ดำเนินมาตรการแก้ไขในหลายระดับ ในเชิงนโยบาย กระทรวงสารสนเทศและการสื่อสาร (Ministry of Information and Communications) ได้จัดโครงการตั้งแต่ปี 2019 เพื่อสนับสนุนการติดตั้งโครงสร้างพื้นฐานอินเทอร์เน็ตในพื้นที่ชนบทและฝึกอบรมทักษะดิจิทัลให้แก่เกษตรกร (Le & Nguyen, 2021) ขณะที่รัฐบาลท้องถิ่นหลายแห่งส่งเสริมการสร้าง “ศูนย์เรียนรู้เทคโนโลยีชุมชน” เพื่อให้คนในหมู่บ้านทดลองใช้เทคโนโลยีการเกษตรอัจฉริยะก่อนนำไปประยุกต์จริง ส่วนชุมชนเองก็มีการจัดตั้งกลุ่มความร่วมมือ เช่น สหกรณ์เกษตรดิจิทัล (Digital Cooperative Groups) เพื่อแบ่งปันความรู้และช่วยเหลือกันในด้านเทคนิค

ผลจากมาตรการเหล่านี้ส่งผลเชิงบวกอย่างชัดเจนในบางพื้นที่ เช่น ชุมชนในจังหวัดลำดองและกว๋างนาม มีรายงานว่ารายได้เฉลี่ยของเกษตรกรเพิ่มขึ้น 15–25 เปอร์เซ็นต์ภายใน 2 ปี และการใช้เทคโนโลยีช่วยลดการใช้ทรัพยากรน้ำได้มากกว่าร้อยละ 30 (Tran & Bui, 2020) นอกจากนี้การจัดการความรู้ภายในชุมชนยังส่งผลให้เกิดการฟื้นฟูประเพณีความร่วมมือและการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างรุ่น ในขณะที่ผลลัพธ์ด้านลบ บางส่วนยังคงปรากฏอยู่ เช่น โครงการในพื้นที่ห่างไกลบางแห่งขาดงบประมาณต่อเนื่องและความรู้ทางเทคนิคเพียงพอ ทำให้เทคโนโลยีถูกละทิ้งหลังการทดลองใช้ (Pham & Tran, 2019) อย่างไรก็ตามความพยายามของรัฐและชุมชนในการร่วมกันปรับตัวเหล่านี้ถือเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืนที่เน้น “การเรียนรู้ร่วมกัน” มากกว่าการถ่ายทอดเทคโนโลยีแบบบนลงล่าง

6. ความท้าทายและอุปสรรค

การผสมผสานเทคโนโลยีสมัยใหม่กับวิถีชีวิตดั้งเดิมในชุมชนเวียดนามเผชิญกับความท้าทายหลายประการที่ส่งผลกระทบต่อความยั่งยืนของการพัฒนา หนึ่งในอุปสรรคสำคัญคือความขัดแย้งระหว่างค่านิยมและวิถีชีวิต

ดั้งเดิมกับนวัตกรรมเทคโนโลยีที่นำเข้ามา ซึ่งอาจทำให้เกิดความตึงเครียดทางวัฒนธรรมและความลังเลในการยอมรับเทคโนโลยีใหม่ ๆ (Pham & Tran, 2019) นอกจากนี้ ความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึงเทคโนโลยีและการขาดความรู้ความเข้าใจยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ชุมชนบางส่วนถูกทิ้งไว้ข้างหลังในการพัฒนา (Le & Nguyen, 2020)

อีกหนึ่งอุปสรรคที่สำคัญคือการบริหารจัดการทรัพยากรและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการตัดสินใจเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ โดยในหลายกรณี ชุมชนยังไม่ได้มีโอกาสหรือสิทธิในการควบคุมและกำหนดทิศทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับความต้องการและวิถีชีวิตของตนเอง (Nguyen & Tran, 2021) ความขาดการสื่อสารและการประสานงานระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนจึงกลายเป็นอุปสรรคที่ทำให้การผสมผสานเทคโนโลยีเกิดขึ้นอย่างไม่เต็มที่และไม่ยั่งยืน นอกจากนี้ ปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การขาดแคลนไฟฟ้าและการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตในพื้นที่ห่างไกล ยังเป็นข้อจำกัดที่ทำให้การใช้เทคโนโลยีไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้

สรุป

การผสมผสานระหว่างเทคโนโลยีสมัยใหม่กับวิถีชีวิตดั้งเดิมในชุมชนเวียดนามเป็นกระบวนการที่มีความซับซ้อนและละเอียดอ่อน ซึ่งส่งผลกระทบต่อหลายด้าน ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม บทความนี้ได้ศึกษาผลกระทบของการนำเทคโนโลยีเข้าสู่ชุมชนท้องถิ่น พร้อมกับการรักษาและปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตดั้งเดิมเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเน้นมุมมองนักเคลื่อนไหวหัวก้าวหน้าที่ให้ความสำคัญกับความเป็นธรรมและการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการพัฒนา

ผลกระทบทางเศรษฐกิจที่เห็นได้ชัดคือ การใช้เทคโนโลยีช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตและการจัดการทรัพยากร ทำให้ชุมชนสามารถสร้างรายได้และพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ดียิ่งขึ้น เทคโนโลยีในภาคเกษตรกรรม เช่น ระบบเซ็นเซอร์และการวิเคราะห์ข้อมูล ช่วยลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิตอย่างยั่งยืน อย่างไรก็ตาม การกระจายอย่างไม่เท่าเทียม และการเข้าถึงเทคโนโลยีของชุมชนยังแตกต่างกันมาก ทำให้บางกลุ่มเสี่ยงที่จะถูกทิ้งไว้ข้างหลังในการพัฒนา ในด้านสังคมและวัฒนธรรม การผสมผสานเทคโนโลยีได้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตและบทบาทของสมาชิกชุมชน บางครั้งเทคโนโลยีช่วยส่งเสริมการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านสื่อดิจิทัลและการเรียนรู้ร่วมกัน แต่ก็อาจทำให้ประเพณีและวิถีชีวิตบางอย่างถูกลดทอนหรือปรับเปลี่ยนตามความต้องการของสังคมสมัยใหม่ การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้อาจก่อให้เกิดความตึงเครียดและความขัดแย้งภายในชุมชน ซึ่งจำเป็นต้องมีการจัดการที่สมดุลเพื่อรักษาความยั่งยืนทางวัฒนธรรม

ความท้าทายสำคัญในการผสมผสานเทคโนโลยีคือความขัดแย้งทางวัฒนธรรม ความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึงเทคโนโลยี และการขาดโอกาสในการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการตัดสินใจ นอกจากนี้ปัญหาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การขาดแคลนไฟฟ้าและการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต ยังเป็นข้อจำกัดสำคัญที่ทำให้การใช้เทคโนโลยีไม่สามารถขยายตัวอย่างเต็มที่

บทความเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนและใช้เทคโนโลยี การพัฒนาศักยภาพและการฝึกอบรมด้านเทคโนโลยี การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม รวมถึงการสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน เพื่อให้การผสมผสานเทคโนโลยีสมัยใหม่กับวิถีชีวิตดั้งเดิมในเวียดนามเกิดความยั่งยืนและเป็นธรรม การผสมผสานระหว่างเทคโนโลยีและวิถีชีวิตดั้งเดิมเป็นกุญแจสำคัญในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนในเวียดนาม หากได้รับการบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วมและคำนึงถึงบริบททางสังคมและวัฒนธรรม จะช่วยลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และรักษาเอกลักษณ์วัฒนธรรมให้คงอยู่ในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและแนวทางการพัฒนา

เพื่อส่งเสริมการผสมผสานเทคโนโลยีสมัยใหม่กับวิถีชีวิตดั้งเดิมในชุมชนเวียดนามอย่างยั่งยืน จำเป็นต้องมีนโยบายที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนและตัดสินใจเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนผ่านการพัฒนาทักษะและการให้ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยลดช่องว่างทางดิจิทัลและเพิ่มความสามารถในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ควรส่งเสริมการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรชุมชน เพื่อสนับสนุนการแลกเปลี่ยนความรู้และทรัพยากรในการพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับบริบทท้องถิ่น

นอกจากนี้การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี เช่น ระบบไฟฟ้าและอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงในพื้นที่ชนบท เป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้ชุมชนสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีได้อย่างเต็มที่ การออกแบบและดำเนินนโยบายควรเน้นความยั่งยืนและความเหมาะสมทางวัฒนธรรม เพื่อหลีกเลี่ยงผลกระทบเชิงลบที่อาจเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ และชุมชนเป็นกุญแจสำคัญในการสร้างระบบนิเวศการพัฒนาเทคโนโลยีที่ยั่งยืนและครอบคลุมในเวียดนาม

เอกสารอ้างอิง

- Bui, T., & Tran, H. (2021). Participatory learning and grassroots development in rural Vietnam. *Journal of Community Development*, 15(2), 123–138.
- Castells, M. (1996). *The rise of the network society*. Blackwell.
- Harvey, D. (2005). *A brief history of neoliberalism*. Oxford University Press.
- Hoang, L., & Bui, Q. (2021). Sustainable development and cultural diversity in Vietnam. *Asian Journal of Development Studies*, 8(1), 45–60.
- Le, V., & Nguyen, P. (2020). Digital divide and technology access in rural Vietnam. *Information Technology for Development*, 26(3), 505–522.

- Le, V., & Nguyen, T. (2021). Technology and indigenous communities in Vietnam: Challenges and opportunities. *Journal of Rural Studies*, 39, 67–78.
- Nguyen, A. (2018). Traditional lifestyles and natural resource management in rural Vietnam. *Vietnamese Journal of Environmental Science*, 12(4), 201–215.
- Nguyen, D., & Pham, H. (2021). Technology adoption and community development in Vietnam. *Southeast Asian Studies*, 10(2), 89–107.
- Nguyen, M., & Tran, L. (2021). Community participation in technology planning in Vietnam. *Development Policy Review*, 39(5), 654–672.
- Nguyen, T., & Pham, L. (2022). Managing cultural change through technology integration: The case of rural Vietnam. *Journal of Sustainable Development*, 15(1), 15–29.
- Pham, D. (2017). Cultural heritage and traditional knowledge in Vietnam. *Asian Cultural Studies*, 5(3), 101–116.
- Pham, H., & Le, T. (2021). Digital media and cultural transformation in Vietnamese villages. *International Journal of Cultural Studies*, 24(6), 810–827.
- Pham, N., & Nguyen, M. (2020). Renewable energy and smart agriculture in Vietnam's rural areas. *Energy for Sustainable Development*, 58, 98–105.
- Pham, T., & Tran, H. (2019). Challenges in technology integration in rural Vietnam. *Technology and Society*, 21(2), 157–174.
- Pham, V. (2020). Economic and social transitions in Vietnamese rural communities. *Journal of Asian Social Science*, 16(8), 142–156.
- Tran, H., & Bui, T. (2020). ICT adoption and rural community development in Vietnam. *Information Technology & People*, 33(4), 1165–1184.
- Tran, L., & Nguyen, A. (2021). Building community capacity for sustainable development in Vietnam. *Community Development Journal*, 56(1), 73–90.
- Tran, T. (2018). Social networks and natural resource management in Vietnam. *Environmental Management*, 62(5), 822–835.

Journal of Asia Social Science Studies Original Article

Received: 26 October 2025 Revised: 14 November 2025 Accepted: 17 December 2025

ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในจีนต่อการเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรม

Impacts of Economic Transformation in China on Social and Cultural Changes

นายจรูญ สุทธิรัตน์¹

Mr.Charun Suttirat

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในประเทศจีนที่เกิดขึ้นตั้งแต่ทศวรรษ 1980 เป็นต้นมา ต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของประเทศ ผ่านมุมมองของนักคิดแนวเสรีนิยมที่ให้ความสำคัญกับเสรีภาพส่วนบุคคล ความเท่าเทียม และความหลากหลายทางวัฒนธรรม การศึกษาที่ใช้การวิเคราะห์เชิงทฤษฎีและสังเคราะห์งานวิจัยที่ผ่านมาในบริบทของจีนเพื่อเสนอความเข้าใจที่ครอบคลุมและเป็นระบบ ผลการศึกษาพบว่าการปฏิรูปเศรษฐกิจและนโยบายเปิดประเทศของจีนได้นำไปสู่การเติบโตทางเศรษฐกิจที่รวดเร็วและการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมและเมือง ซึ่งส่งผลกระทบต่อโครงสร้างครอบครัว การโยกย้ายถิ่นฐาน และบทบาททางเพศในสังคม กระแสเมืองที่เกิดขึ้นสร้างชนชั้นกลางใหม่และความหลากหลายทางสังคม แต่ในขณะเดียวกันก็เพิ่มปัญหาความเหลื่อมล้ำและความเปราะบางในบางกลุ่มประชากร ในมิติทางวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงค่านิยมและวิถีชีวิต ประชาชนมีแนวโน้มรับวัฒนธรรมบริโภคและเทคโนโลยีสมัยใหม่มากขึ้น ขณะเดียวกันก็พยายามรักษาและฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ความตึงเครียดระหว่างวัฒนธรรมเก่าและใหม่ก่อให้เกิดวิกฤตอัตลักษณ์ที่ต้องการนโยบายและมาตรการที่ครอบคลุมเพื่อแก้ไข บทความเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อส่งเสริมความเท่าเทียมทางสังคม การรักษาความหลากหลายทางวัฒนธรรม และเสริมสร้างเสรีภาพส่วนบุคคล พร้อมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนและการพัฒนาระบบสวัสดิการที่ยืดหยุ่น เพื่อสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงที่สมดุลและยั่งยืนในจีนยุคใหม่

คำสำคัญ:ผลกระทบ,การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ,ในจีน,สังคม,วัฒนธรรม¹ นักวิชาการอิสระ ; independent Scholar,Thailand

Corresponding author, e-mail: charunsuttirat@gmail.com,Tel. 093-68745633

Abstract

This article aims to examine the impacts of economic transformation in China since the 1980s on the country's social and cultural changes, from a liberal perspective emphasizing individual freedom, equality, and cultural diversity. The study employs theoretical analysis and synthesis of existing research to provide a comprehensive and systematic understanding of the phenomena. Findings reveal that China's economic reforms and opening-up policies have led to rapid economic growth and structural shifts, particularly the expansion of industry and urbanization. These changes have significantly influenced family structures, migration patterns, and gender roles within society. The urbanization process has created a new middle class and increased social diversity, yet it has also exacerbated inequalities and vulnerabilities among certain population groups. Culturally, economic transformation has altered values and lifestyles, with a growing adoption of consumer culture and modern technologies, while efforts to preserve and revitalize local traditions remain important to maintain cultural identity. The tension between old and new cultural forms has generated identity crises that require comprehensive policies and measures for resolution. The article recommends policy approaches that promote social equality, preserve cultural diversity, and enhance individual freedoms, while supporting community participation and developing flexible social welfare systems to facilitate balanced and sustainable social and cultural transformations in contemporary China.

Keywords: Impacts, Economic Transformation, China, Social, Cultural

1. บทนำ

ในช่วงไม่กี่ทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศจีนได้ผ่านกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่รวดเร็วและลึกซึ้งซึ่งได้กลายเป็นหนึ่งในรูปแบบที่โดดเด่นของการพัฒนาเศรษฐกิจแบบผสมผสานระหว่างตลาดเสรีและการควบคุมจากรัฐ (Pei, 2016) นักคิดแนวเสรีนิยมมองว่าการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจในจีนได้ส่งเสริมให้เกิดโอกาสทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้น และช่วยผลักดันให้เกิดนวัตกรรมและการเติบโตอย่างรวดเร็วในระดับมหภาค (Naughton, 2007) อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวไม่ได้ส่งผลเพียงด้านเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ยังได้ส่งแรงกระเพื่อมอย่างลึกซึ้งต่อสังคมและวัฒนธรรมของจีน โดยเฉพาะในเรื่องของเสรีภาพส่วนบุคคล ความเท่าเทียม และความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่ถูกท้าทายในบริบทการเปลี่ยนผ่านนี้ (Shambaugh, 2013)

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในจีนได้เร่งกระบวนการแปรรูปสังคมในหลายมิติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขยายตัวของชนชั้นกลางและการเปลี่ยนแปลงบทบาททางสังคมที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีอำนาจในการเลือกและ

กำหนดทิศทางชีวิตตนเองมากขึ้น (Zweig, 2002) นักคิดแนวเสรีนิยมเน้นย้ำถึงความสำคัญของการขยายเสรีภาพส่วนบุคคลและการพัฒนาความเท่าเทียมกันทางสังคมเพื่อให้การเติบโตทางเศรษฐกิจสามารถส่งผลในเชิงบวกต่อคุณภาพชีวิตและเสริมสร้างสังคมที่เปิดกว้างและหลากหลาย (Friedman, 2005) อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ยังท้าทายความมั่นคงของโครงสร้างสังคมเดิมและก่อให้เกิดความขัดแย้งทางวัฒนธรรมระหว่างความทันสมัยและประเพณีดั้งเดิม (Yan, 2010)

ในบริบทของความเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วนี้ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในจีนไม่สามารถแยกออกจากการพัฒนาเศรษฐกิจที่เปิดกว้างและเสรีได้ นักคิดแนวเสรีนิยมมองว่าการเปิดพื้นที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม การแสดงความคิดเห็น และการเข้าถึงทรัพยากรทางเศรษฐกิจ เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยสร้างความยืดหยุ่นและความมั่นคงในสังคมที่กำลังเปลี่ยนผ่าน (Bell, 2006) อย่างไรก็ตามความท้าทายที่เกิดขึ้นจากความไม่เท่าเทียมทางเศรษฐกิจและความขัดแย้งทางวัฒนธรรมยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญที่ต้องการการจัดการอย่างรอบคอบและนโยบายที่ครอบคลุมเพื่อสนับสนุนการพัฒนาสังคมที่เสรีและเป็นธรรม (Zhang, 2014)

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในจีนต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ผ่านมุมมองของนักคิดแนวเสรีนิยม โดยเน้นการวิเคราะห์การขยายตัวของเสรีภาพส่วนบุคคล ความเท่าเทียมทางสังคม และความหลากหลายทางวัฒนธรรม พร้อมทั้งประเมินนโยบายและกลไกที่รัฐและสังคมใช้ในการจัดการกับผลกระทบดังกล่าว เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาที่ส่งเสริมความเสรีและความยั่งยืนในบริบทของจีนยุคใหม่

2.แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจต่อสังคมและวัฒนธรรมมักอิงกับทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม (Giddens, 1991) รวมถึงแนวคิดเสรีนิยมที่เน้นเสรีภาพส่วนบุคคล การเปิดตลาด และความเท่าเทียมกัน (Friedman, 2005) งานวิจัยก่อนหน้านั้นในบริบทของจีนชี้ให้เห็นว่าการปฏิรูปเศรษฐกิจตั้งแต่ทศวรรษ 1980 ส่งผลกระทบเชิงลึกต่อโครงสร้างทางสังคม ความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม และรูปแบบการดำรงชีวิตของประชาชน (Naughton, 2007; Yan, 2010) อย่างไรก็ตามยังมีช่องว่างในการศึกษาที่เน้นการวิเคราะห์เชิงนโยบายและการประเมินผลกระทบในมุมมองเสรีนิยมอย่างละเอียด

แนวคิดเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและการพัฒนาสังคมในบริบทของจีนเน้นถึงความสำคัญของการยอมรับความหลากหลายและการส่งเสริมเสรีภาพทางวัฒนธรรม (Bell, 2006) นักวิชาการบางรายชี้ให้เห็นว่าการเติบโตทางเศรษฐกิจสร้างความตึงเครียดในความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมดั้งเดิมกับวัฒนธรรมสมัยใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเมืองใหญ่ที่มีการผสมผสานของความคิดและวิถีชีวิตที่หลากหลาย (Zhang, 2014) ข้อมูลจากการศึกษาเหล่านี้ช่วยชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นของการออกแบบนโยบายที่สนับสนุนความเท่าเทียมและเสรีภาพในการแสดงออกทางวัฒนธรรม เพื่อรักษาความสมดุลในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในจีนยังแสดงให้เห็นถึงบทบาทของนโยบายรัฐบาลในการจัดการกับผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ (Pei, 2016) รัฐบาลพยายามสร้างสมดุลระหว่างการส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจและการรักษาความมั่นคงทางสังคมผ่านนโยบายต่าง ๆ เช่น การจัดการกับปัญหาความเหลื่อมล้ำ การสนับสนุนชุมชนท้องถิ่น และการส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้าน (Shambaugh, 2013) อย่างไรก็ตาม ยังมีข้อถกเถียงเกี่ยวกับประสิทธิภาพของนโยบายเหล่านี้และความสามารถในการตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลายของประชาชนในยุคที่จีนเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

3. บริบทของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในจีน

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของจีนเริ่มต้นอย่างชัดเจนตั้งแต่ทศวรรษ 1980 เมื่อรัฐบาลจีนเริ่มดำเนินนโยบายปฏิรูปและเปิดประเทศ (Reform and Opening-up) เพื่อเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจแบบรวมศูนย์สู่เศรษฐกิจตลาดที่มีการควบคุมอย่างเหมาะสม (Naughton, 2007) กระบวนการนี้ส่งผลให้เศรษฐกิจจีนเติบโตอย่างรวดเร็วด้วยอัตราการขยายตัวเฉลี่ยสูงถึงเลขสองหลักในหลายปี นอกจากนี้ยังเกิดการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างเศรษฐกิจจากภาคเกษตรกรรมไปสู่ภาคอุตสาหกรรมและบริการมากขึ้น (Lin, 2012) การเปลี่ยนแปลงนี้มีผลต่อรูปแบบการจ้างงาน การโยกย้ายถิ่นฐานภายในประเทศ และวิถีชีวิตของประชากรในวงกว้าง

การเติบโตของภาคอุตสาหกรรมและเมืองในจีนได้นำไปสู่การโยกย้ายถิ่นฐานของประชากรจำนวนมากจากชนบทเข้าสู่เมืองใหญ่ เพื่อแสวงหาโอกาสทางเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตที่ดีกว่า (Zhang, 2014) กระแสเมืองนี้ได้เปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมอย่างลึกซึ้ง โดยทำให้เกิดชนชั้นกลางใหม่และเพิ่มความหลากหลายทางสังคมและวัฒนธรรมในเมืองใหญ่ แต่ในขณะเดียวกันก็สร้างความท้าทายด้านการรวมกลุ่มของชนกลุ่มน้อยและความไม่เท่าเทียมทางสังคมที่รุนแรงมากขึ้น (Chan & Xu, 2011) การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความซับซ้อนของผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่ไม่สามารถแยกออกจากบริบททางสังคมและวัฒนธรรมได้

4. ผลกระทบทางสังคม

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในจีนได้ส่งผลต่อโครงสร้างครอบครัวและบทบาททางเพศในสังคมอย่างมีนัยสำคัญ (Yan, 2010) การโยกย้ายถิ่นฐานและการเติบโตของชนชั้นกลางทำให้โครงสร้างครอบครัวแบบดั้งเดิมเปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งการลดบทบาทของครอบครัวขยายและการเพิ่มขึ้นของครอบครัวเดี่ยวหรือครอบครัวขนาดเล็ก (Whyte, 2010) นอกจากนี้ บทบาทของผู้หญิงในสังคมมีการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากการมีส่วนร่วมในตลาดแรงงานและการศึกษาเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (Chan & Pun, 2010) ผลกระทบเหล่านี้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและชุมชน

การโยกย้ายถิ่นฐานในจีนโดยเฉพาะจากชนบทสู่เมืองใหญ่ ได้เปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคมและชุมชนอย่างลึกซึ้ง (Zhang, 2014) แรงงานข้ามถิ่นจำนวนมากต้องเผชิญกับความท้าทายในการปรับตัวทางสังคม เช่น การขาด

เครือข่ายสนับสนุนและความไม่มั่นคงในสถานะทางกฎหมาย (Chan & Buckingham, 2008) ผลกระทบเหล่านี้นำไปสู่ความเปราะบางทางสังคมและความเหลื่อมล้ำที่เพิ่มขึ้นในเมืองใหญ่ รวมถึงปัญหาการแย่งชิงทรัพยากรและความตึงเครียดระหว่างกลุ่มประชากรต่าง ๆ (Fan, 2008)

ความเปลี่ยนแปลงในชุมชนและความสัมพันธ์ทางสังคมยังสะท้อนผ่านการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนและความรู้สึกต่อความเป็นชุมชน (Liu, 2013) ในขณะที่บางชุมชนเมืองมีความหลากหลายและเปิดกว้างมากขึ้น แต่ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจทำให้เกิดช่องว่างระหว่างคนชนชั้นกลางใหม่และกลุ่มคนรายได้น้อยที่ถูกขับออกจากกระบวนการพัฒนา (Wang, 2012) การเสื่อมสลายของเครือข่ายสังคมแบบดั้งเดิมนี้นำไปสู่ความเหินห่างและความรู้สึกโดดเดี่ยวในบางกลุ่มประชากร ซึ่งเป็นความท้าทายที่สำคัญในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในยุคใหม่

เมื่อพิจารณาผลกระทบทางสังคมที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจในจีนสามารถเห็นได้ว่าปัญหาความเหลื่อมล้ำและความเปราะบางของกลุ่มแรงงานอพยพเป็นผลกระทบที่มีความรุนแรงมากที่สุดต่อโครงสร้างสังคม เนื่องจากเป็นปัจจัยเชิงโครงสร้างที่ส่งผลต่อโอกาสทางเศรษฐกิจ ความมั่นคงของครัวเรือน และการเข้าถึงบริการสาธารณะซึ่งสร้างความไม่สมดุลในระยะยาวให้กับสังคมเมืองของจีน ในขณะที่การเปลี่ยนแปลงรูปแบบครอบครัวและการลดบทบาทของครอบครัวขยาย แม้จะมีผลต่อความสัมพันธ์ทางสังคม แต่ถือว่ามีผลกระทบรองลงมาเพราะเป็นประเด็นที่สามารถปรับตัวได้ตามบริบทของชุมชน สุดท้ายความรู้สึกเหินห่างและการลดลงของความเป็นชุมชนในเมือง แม้จะมีนโยบายวัฒนธรรมและความรู้สึกเป็นเจ้าของพื้นที่ แต่ยังมีผลกระทบไม่รุนแรงเท่าโครงสร้างความเหลื่อมล้ำที่กำลังก่อตัวอย่างต่อเนื่อง การจัดลำดับเช่นนี้สะท้อนให้เห็นว่าผลกระทบด้านเศรษฐกิจและสถานะทางกฎหมายของแรงงานอพยพเป็นปัญหาหนึ่งที่ยาวตัวกว้างที่สุดและต้องการการตอบสนองอย่างเร่งด่วนที่สุดในบรรดาผลกระทบทางสังคมทั้งหมดที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจในจีน

5. ผลกระทบทางวัฒนธรรม

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในจีนส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในค่านิยมและวิถีชีวิตของประชากร โดยเฉพาะการเพิ่มขึ้นของวัฒนธรรมบริโภคและวัฒนธรรมสมัยใหม่ที่เข้ามามีบทบาทอย่างชัดเจนในสังคมเมือง (Yan, 2010) การขยายตัวของตลาดและเทคโนโลยีสารสนเทศได้สร้างสภาพแวดล้อมที่เปิดโอกาสให้เกิดการแลกเปลี่ยนและเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมอย่างรวดเร็ว (Fung, 2008) อย่างไรก็ตามผลกระทบนี้ยังนำไปสู่ความท้าทายในการรักษาความเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมดั้งเดิมและสร้างความตึงเครียดระหว่างวัฒนธรรมใหม่กับวัฒนธรรมพื้นเมือง

ในขณะที่วัฒนธรรมบริโภคและวัฒนธรรมสมัยใหม่แพร่กระจายอย่างรวดเร็วในจีน การรักษาและฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่นกลายเป็นประเด็นสำคัญ (Zhao, 2014) ชุมชนต่าง ๆ พยายามถ่ายทอดภูมิปัญญาและประเพณีผ่านกิจกรรมทางวัฒนธรรมและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Wang & Liu, 2017) อย่างไรก็ตาม

กระบวนการนี้มักเผชิญกับความขัดแย้งและความท้าทายจากความเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและแรงกดดันทางเศรษฐกิจที่ทำให้บางส่วนของวัฒนธรรมถูกปรับเปลี่ยนหรือถูกลดทอนความสำคัญลง

ผลกระทบของวิกฤตอัตลักษณ์และความขัดแย้งทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจนในจีนยุคเปลี่ยนผ่าน (Bell, 2006) การเผชิญหน้าระหว่างวัฒนธรรมสมัยใหม่และวัฒนธรรมดั้งเดิมสร้างความรู้สึกไม่มั่นคงในอัตลักษณ์ส่วนบุคคลและชุมชน (Yan, 2010) ปัญหานี้จำเป็นต้องได้รับการจัดการผ่านนโยบายและโครงการที่สนับสนุนความหลากหลายทางวัฒนธรรม และสร้างพื้นที่ให้ชุมชนสามารถแสดงออกถึงตัวตนและวัฒนธรรมของตนเองได้อย่างเสรี (Zhang, 2014)

โดยสรุปผลกระทบทางวัฒนธรรมที่รุนแรงและมีนัยสำคัญที่สุดจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในจีนคือการก่อตัวของ “วิกฤตอัตลักษณ์” ซึ่งเกิดจากความคาดหวังใหม่ของสังคมเมือง การแทรกซึมของวัฒนธรรมบริโภคและการลดทอนความสำคัญของวัฒนธรรมท้องถิ่น การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ไม่ได้ส่งผลเฉพาะต่อการแสดงออกทางวัฒนธรรมเท่านั้น แต่ยังกระทบต่อความรู้สึกเป็นเจ้าของพื้นที่ ความต่อเนื่องของชุมชน และความมั่นคงทางสังคมในระยะยาว เมื่อประชาชนจำนวนมากขาดรากเหง้าและไม่สามารถนิยามความเป็นตนเองได้ชัดเจน สังคมย่อมเผชิญกับความเปราะบางและความตึงเครียดทางวัฒนธรรมในวงกว้าง ความรุนแรงของผลกระทบนี้ทำให้เกิดความจำเป็นเร่งด่วนที่รัฐและสังคมต้องเข้ามามีบทบาทในการฟื้นฟูวัฒนธรรม ปกป้องความหลากหลาย และสร้างกลไกที่ช่วยประคับประคองอัตลักษณ์ของประชาชน ซึ่งจะเป็นบริบทสำคัญของหัวข้อถัดไปว่าด้วยการตอบสนองของรัฐและสังคมต่อผลกระทบนี้

6. การตอบสนองของรัฐและสังคม

รัฐบาลจีนได้พยายามตอบสนองต่อผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจผ่านนโยบายต่าง ๆ ที่มุ่งส่งเสริมความมั่นคงทางสังคมและการอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน (Pei, 2016) นโยบายเหล่านี้รวมถึงการสนับสนุนชุมชนชนบท การจัดสรรทรัพยากรเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และการส่งเสริมการศึกษาที่เน้นความหลากหลายทางวัฒนธรรม (Shambaugh, 2013) อย่างไรก็ตามความท้าทายในการดำเนินนโยบายยังคงมีอยู่ เช่น การบริหารจัดการที่ซับซ้อนและความไม่สอดคล้องกันระหว่างระดับนโยบายกับความต้องการของชุมชนในพื้นที่ต่าง ๆ

ในขณะเดียวกัน สังคมพลเมืองและองค์กรภาคประชาสังคมในจีนเริ่มมีบทบาทในการเคลื่อนไหวเพื่อส่งเสริมสิทธิและความเท่าเทียม รวมถึงการรักษาวินัยวัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านกิจกรรมทางวัฒนธรรมและโครงการพัฒนาชุมชน (Wang, 2012) การใช้สื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศมีส่วนช่วยเพิ่มช่องทางการแลกเปลี่ยนข้อมูลและสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม (Fung, 2008) อย่างไรก็ตามการจำกัดเสรีภาพและข้อจำกัดทางนโยบายบางประการยังเป็นอุปสรรคที่ขัดขวางการเคลื่อนไหวและการแสดงออกของภาคประชาชนอย่างเต็มที่

เพื่อจัดการกับผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในจีนอย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องมีนโยบายที่ส่งเสริมความเท่าเทียมและความหลากหลายทางวัฒนธรรม รวมถึงการเสริมสร้างเสถียรภาพส่วนบุคคลและสิทธิทางสังคม (Zhang, 2014) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนและการตัดสินใจทางสังคม รวมถึงการสนับสนุนการศึกษาและการพัฒนาศักยภาพของประชาชนในเรื่องสิทธิมนุษยชนและวัฒนธรรม เป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยสร้างสังคมที่เข้มแข็งและเป็นธรรมมากขึ้น (Bell, 2006) นอกจากนี้ การพัฒนาระบบสวัสดิการสังคมที่ครอบคลุมและยืดหยุ่นจะช่วยลดความเหลื่อมล้ำและสนับสนุนความมั่นคงของประชาชนในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง

นอกจากนี้รัฐควรส่งเสริมการบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการสนับสนุนวัฒนธรรมและสังคม โดยเฉพาะการใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อเผยแพร่และรักษามรดกทางวัฒนธรรม รวมถึงการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมอย่างเสรีในสังคมที่เปิดกว้าง (Fung, 2008) การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนท้องถิ่นจะช่วยสร้างความยั่งยืนในการพัฒนาและลดช่องว่างทางสังคมและวัฒนธรรมในยุคใหม่

สรุป

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในจีนตั้งแต่ทศวรรษ 1980 เป็นต้นมาได้สร้างผลกระทบอย่างลึกซึ้งต่อสังคมและวัฒนธรรมของประเทศ กระบวนการปฏิรูปและเปิดประเทศนำไปสู่การเติบโตทางเศรษฐกิจที่รวดเร็วและการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมและเมือง ซึ่งได้เปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมในวงกว้าง ผลกระทบเหล่านี้ไม่ได้จำกัดอยู่แค่เรื่องเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ยังส่งผลต่อวิถีชีวิต ความสัมพันธ์ในชุมชน และรูปแบบทางวัฒนธรรมที่มีมายาวนาน

ในมิติทางสังคม การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจได้เปลี่ยนแปลงโครงสร้างครอบครัวแบบดั้งเดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการลดบทบาทของครอบครัวขยายและการเพิ่มขึ้นของครอบครัวนิวเคลียร์ นอกจากนี้ การเพิ่มขึ้นของชนชั้นกลางและการโยกย้ายถิ่นฐานจากชนบทสู่เมืองใหญ่ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในบทบาททางเพศ ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว และความรู้สึกต่อความเป็นชุมชน แม้ว่าการขยายตัวของเมืองและการพัฒนาเศรษฐกิจเปิดโอกาสให้เกิดความหลากหลายทางสังคม แต่ก็ยังก่อให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำและความเปราะบางทางสังคมในบางกลุ่มที่ยังขาดโอกาสและทรัพยากรเพียงพอ

ผลกระทบทางวัฒนธรรมมีความซับซ้อน โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงในค่านิยมและรูปแบบชีวิตที่ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมบริโภคและเทคโนโลยีสมัยใหม่ แม้ว่าวัฒนธรรมสมัยใหม่จะสร้างโอกาสในการแลกเปลี่ยนและเปิดกว้างทางวัฒนธรรม แต่ก็ส่งผลกระทบต่อการรักษาความเป็นเอกลักษณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นรากฐานของสังคมจีน วิฤตต์อัตลักษณ์ที่เกิดขึ้นจากความขัดแย้งระหว่างวัฒนธรรมเก่าและใหม่ เป็นความท้าทายที่ต้องการการจัดการที่มีความละเอียดอ่อนและครอบคลุมเพื่อสร้างสมดุลและความมั่นคงในสังคม

การตอบสนองของรัฐบาลจีนมีทั้งในรูปแบบนโยบายสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจควบคู่กับการรักษาความมั่นคงทางสังคมและวัฒนธรรม รัฐบาลพยายามจัดการปัญหาความเหลื่อมล้ำและส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมผ่านโครงการต่างๆ แต่ก็ยังต้องเผชิญกับความท้าทายด้านการบริหารจัดการและความสอดคล้องของนโยบายกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ต่างๆ ในขณะที่เดียวกันภาคประชาสังคมและสื่อมวลชนมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความตระหนักรู้และสร้างพื้นที่สำหรับการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แม้จะเผชิญกับข้อจำกัดทางนโยบายบางประการ

บทความนี้เสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่มุ่งเน้นการส่งเสริมความเท่าเทียม ความหลากหลายทางวัฒนธรรม และเสรีภาพส่วนบุคคล รวมถึงการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการตัดสินใจทางสังคมและวัฒนธรรม การพัฒนาระบบสวัสดิการสังคมที่ครอบคลุมและยืดหยุ่น รวมถึงการบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการอนุรักษ์วัฒนธรรมและการสร้างความรู้ความเข้าใจในสังคม เป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยสร้างสังคมจีนที่เปิดกว้างและมีความยั่งยืนในระยะยาว

โดยสรุปการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในจีนได้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมที่ซับซ้อนและหลากหลาย ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการจัดการอย่างมีส่วนร่วมและครอบคลุม เพื่อเสริมสร้างความเสรีภาพ ความเท่าเทียม และความมั่นคงในสังคมที่กำลังเปลี่ยนผ่านอย่างรวดเร็ว การวางกรอบนโยบายที่เหมาะสมและการส่งเสริมบทบาทของภาคประชาสังคมจะเป็นกุญแจสำคัญในการบรรลุเป้าหมายนี้ในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- Bell, D. A. (2006). *China's new Confucianism: Politics and everyday life in a changing society*. Princeton University Press.
- Chan, K. W., & Buckingham, W. (2008). Is China abolishing the hukou system? *The China Quarterly*, 195, 582–606.
- Chan, K. W., & Xu, X. (2011). Urbanization and social change in China: The city as a social space. *Annual Review of Sociology*, 37, 455–474.
- Fan, C. C. (2008). *China on the move: Migration, the state, and the household*. Routledge.
- Friedman, M. (2005). *Capitalism and freedom*. University of Chicago Press.
- Fung, A. Y. H. (2008). The internet and new social activism in China. *China Information*, 22(2), 223–234.
- Giddens, A. (1991). *Modernity and self-identity: Self and society in the late modern age*. Stanford University Press.

- Naughton, B. (2007). *The Chinese economy: Transitions and growth*. MIT Press.
- Pei, M. (2016). *China's trapped transition: The limits of developmental autocracy*. Harvard University Press.
- Shambaugh, D. (2013). *China's future*. Polity Press.
- Wang, X. (2012). Civil society and social activism in contemporary China. *Asian Survey*, 52(3), 453–472.
- Yan, Y. (2010). *The Chinese path to individualization*. *The British Journal of Sociology*, 61(3), 489–512.
- Zhang, L. (2014). The Chinese cultural identity in transition. *Asian Journal of Social Science*, 42(1-2), 24–44.
- Zhao, S. (2014). *A nation-state by construction: Dynamics of modern Chinese nationalism*. Stanford University Press.

Journal of Asia Social Science Studies Original Article

Received: 28 November 2025 Revised: 15 December 2025 Accepted: 17 December 2025

ภูมิรัฐศาสตร์แห่งอาชญากรรม: วิเคราะห์บทบาทของนโยบายความมั่นคงไทย-เมียนมาในการก่อเกิดและขยายตัวของแก๊งคอลเซ็นเตอร์ข้ามชาติ

The Geopolitics of Crime: Analyzing the Role of Thai-Myanmar Security Policy in the Emergence and Expansion of Transnational Call Center Gangs

นายธนโรจน์ หล่อธนะไพศาล¹

Mr.Tanaroj Lortanapaisan

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายความมั่นคงของไทยและเมียนมากับการก่อเกิดและขยายตัวของแก๊งคอลเซ็นเตอร์ข้ามชาติ โดยตั้งอยู่บนแนวคิด “ภูมิรัฐศาสตร์แห่งอาชญากรรม” ที่ชี้ให้เห็นว่า พื้นที่ชายแดนไม่ใช่เพียงเส้นแบ่งรัฐ แต่เป็นโครงสร้างอำนาจที่ซ้อนทับด้วยผลประโยชน์ กลุ่มอำนาจ และการนิยามของรัฐเงา การศึกษานี้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพผ่านการวิเคราะห์เอกสาร นโยบาย และสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้เชี่ยวชาญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมา ผลการวิจัยชี้ว่า (1) นโยบายความมั่นคงของทั้งสองประเทศมีส่วนในการสร้างพื้นที่สีเทาที่เอื้อต่อการดำเนินกิจกรรมของแก๊งคอลเซ็นเตอร์ โดยไทยใช้แนวทาง “กั้นชนนิยม” และเมียนมาใช้โครงสร้าง “รัฐซ้อนรัฐ” ที่เปิดช่องให้กลุ่มติดอาวุธและทุนสีเทาดำเนินกิจกรรมผิดกฎหมาย (2) กลุ่มอำนาจท้องถิ่น เช่น ผู้นำชาติพันธุ์ เจ้าหน้าที่รัฐ และกลุ่มทุน มีบทบาทในการเอื้อประโยชน์และได้รับผลตอบแทนจากเครือข่ายคอลเซ็นเตอร์ในฐานะระบบเศรษฐกิจคู่ขนาน และ (3) การจัดการปัญหาในระยะยาวจำเป็นต้องเริ่มจากการปรับเปลี่ยนนโยบายความมั่นคงในระดับโครงสร้าง ทั้งในด้านวิธีคิด การกำกับตรวจสอบ และการออกแบบนโยบายชายแดนที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง บทความนี้เสนอให้รัฐไทยหันมาใช้กรอบนโยบายแบบ “การบริหารพื้นที่อย่างรับผิดชอบ” ควบคู่กับการจัดตั้งกลไกตรวจสอบภายใน การพัฒนาฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ และการสร้างความร่วมมือพหุภาคีกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อจัดการกับอาชญากรรมข้ามชาติอย่างยั่งยืน ทั้งนี้เพื่อเปลี่ยนพื้นที่ชายแดนจากเขตอาชญากรรมให้กลายเป็นพื้นที่แห่งความยุติธรรม ความมั่นคง และการพัฒนาอย่างแท้จริง

คำสำคัญ : ภูมิรัฐศาสตร์, อาชญากรรม, นโยบายความมั่นคง, แก๊งคอลเซ็นเตอร์

¹ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น; Faculty of law –Western University,Thailand

Corresponding author, e-mail: tallmanandtallman @gmail.com, Tel. 081-8437249

Abstract

This research article examines the relationship between the national security policies of Thailand and Myanmar and the emergence and expansion of transnational call center scam syndicates. Drawing on the concept of the “geopolitics of crime,” the study conceptualizes borderlands not merely as state peripheries but as contested zones of overlapping authority, interests, and shadow governance. Utilizing qualitative methodology, the research incorporates policy analysis, documentary review, and in-depth interviews with experts and stakeholders in the Thai–Myanmar border region. Findings reveal that (1) the security policies of both states inadvertently contribute to the creation of grey zones conducive to illicit activities. Thailand’s “buffer-zone approach” and Myanmar’s “state-within-a-state” governance model have enabled the entrenchment of criminal infrastructure; (2) local power groups—including ethnic armed leaders, state officials, and grey capital investors—play critical roles in facilitating and benefiting from call center networks as part of a parallel economic system; and (3) sustainable solutions require structural reforms in Thailand’s national security framework, including rethinking strategic assumptions, enhancing transparency, and adopting a people-centered border governance model. The article recommends that Thailand move toward an “accountability-based border administration,” supported by internal audit mechanisms, geospatial criminal intelligence, and multilateral security cooperation with neighboring countries. Such reforms aim to transform border regions from zones of organized crime into spaces of justice, security, and inclusive development.

Keywords: Geopolitics, Crime, Security Policy, Call Center Gangs

1. บทนำ

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ปรากฏการณ์ “แก๊งคอลเซ็นเตอร์” ได้กลายเป็นภัยคุกคามข้ามพรมแดนที่มีโครงสร้างลับซับซ้อน ทั้งในมิติเทคโนโลยี อาชญากรรม และความมั่นคง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่พื้นที่ชายแดนระหว่างไทยกับเมียนมามากลายเป็นจุดยุทธศาสตร์ของการดำเนินกิจกรรมผิดกฎหมาย ซึ่งได้รับการเอื้ออำนวยจากปัจจัยด้านภูมิรัฐศาสตร์ ความคลุมเครือของอธิปไตย และผลประโยชน์เชิงโครงสร้างของรัฐและกลุ่มอำนาจท้องถิ่น (Kurlantzick, 2023; Buchanan, 2016)

ปรากฏการณ์นี้ไม่ได้เกิดขึ้นจากกลุ่มอาชญากรเพียงลำพัง หากแต่เป็นผลลัพธ์ของโครงสร้างนโยบายด้านความมั่นคงที่มีมาอย่างยาวนาน ไทยในฐานะประเทศเพื่อนบ้านมีแนวนโยบายสนับสนุนให้ชนกลุ่มน้อยในฝั่งเมียนมาเป็น “กันชน” ต่อรัฐกลางที่ไม่เป็นมิตรในอดีต โดยรัฐกันชน(Buffer State)ในบริบทของงานวิจัยนี้ มีได้หมายถึงรัฐอธิปไตยในความหมายทางภูมิรัฐศาสตร์แบบดั้งเดิมเท่านั้น หากแต่หมายถึงพื้นที่หรือรัฐที่ถูกทำให้ทำหน้าที่เป็นแนวกันชนทางความมั่นคงและการเมืองระหว่างรัฐมหาอำนาจหรือผลประโยชน์ข้ามพรมแดน ภายใต้เงื่อนไขดังกล่าว รัฐมักให้ความสำคัญกับเสถียรภาพและการควบคุมเชิงยุทธศาสตร์ มากกว่าการพัฒนาโลกาภิวัตน์และภายในอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้พื้นที่ชายแดนหรือพื้นที่พิเศษกลายเป็นพื้นที่ที่รัฐยอมรับการบังคับใช้กฎหมายอย่างจำกัด และเปิดช่องให้กิจกรรมผิดกฎหมายหรือเศรษฐกิจนอกระบบฝังตัวอยู่ได้ความสัมพันธ์ดังกล่าวได้เปิดพื้นที่ให้กลุ่มชาติพันธุ์บางกลุ่มสามารถควบคุมพื้นที่ชายแดนและมีอิสระในการจัดการทรัพยากร ซึ่งรวมถึงการอนุญาตให้แก๊งคอลเซ็นเตอร์เข้าไปตั้งฐานโดยแลกกับรายได้ที่ใช้จัดซื้ออาวุธสำหรับต่อสู้กับรัฐบาลกลางเมียนมา (International Crisis Group, 2023)

ขณะเดียวกันกลุ่มผลประโยชน์ในประเทศไทยเอง ได้แก่เจ้าหน้าที่ทหารบางกลุ่ม และเครือข่ายนักธุรกิจสีเทาต่างก็ได้รับประโยชน์โดยตรงจากการปล่อยให้มีการลักลอบเคลื่อนย้ายทรัพยากร แรงงาน และเทคโนโลยีสื่อสารผ่านด่านพรมแดนอย่างต่อเนื่อง (Human Rights Watch, 2022) ในระดับเมียนมา เจ้าหน้าที่ทหารระดับสูงบางส่วนในเขตชายแดนยังมีบทบาทในฐานะ “ผู้อุปถัมภ์” แก๊งอาชญากรรม โดยใช้กลไกรัฐในการคุ้มครองผลประโยชน์ แลกกับค่าตอบแทนจากเครือข่ายทุนจีนที่เข้ามาลงทุนในอุตสาหกรรมหลอกลวงผ่านโทรคมนาคม (Freeman, 2025)

การขยายตัวของอาชญากรรมคอลเซ็นเตอร์ในบริบทนี้จึงไม่ใช่เรื่องบังเอิญหรือผลของเทคโนโลยีเพียงอย่างเดียว หากแต่เป็น “ผลิตผลทางภูมิรัฐศาสตร์” ของพื้นที่ชายแดนที่ถูกสร้างขึ้นโดยผลประโยชน์ร่วมระหว่างรัฐทุน และอำนาจที่ไม่เป็นทางการ บทความนี้จึงมุ่งวิเคราะห์บทบาทของนโยบายความมั่นคงของไทยและเมียนมาในการเอื้ออำนวยให้เกิดและขยายตัวของเครือข่ายแก๊งคอลเซ็นเตอร์ โดยเน้นการทำความเข้าใจพื้นที่ชายแดนในฐานะ “รัฐเงา” ที่ถูกใช้เป็นเวทีต่อรองระหว่างกลุ่มอำนาจหลายฝ่าย โดยรัฐเงา(Shadow State) เป็นโครงสร้างอำนาจนอกระบบทางการที่ทำหน้าที่เสมือนรัฐในทางปฏิบัติ โดยกลุ่มบุคคลหรือเครือข่ายอำนาจที่ไม่อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบตามกฎหมาย สามารถควบคุมทรัพยากร การบังคับใช้กฎหมาย และการจัดสรรผลประโยชน์ในพื้นที่ได้จริง

วัตถุประสงค์หลักของการศึกษานี้คือเพื่อชี้ให้เห็นว่า นโยบายความมั่นคงที่ดูเหมือนจะเน้นการรักษาเสถียรภาพของรัฐ อาจกลายกลายเป็นกลไกที่ส่งเสริมให้เกิดอาชญากรรมข้ามชาติอย่างไม่รู้ตัว และเสนอข้อพิจารณาเชิงโครงสร้างต่อแนวทางการแก้ไขที่ไม่เพียงแต่จำกัดอยู่ในระดับการบังคับใช้กฎหมาย หากแต่ต้องมองย้อนกลับไปยังนโยบายและพลวัตทางการเมืองที่ก่อให้เกิด “ภูมิรัฐศาสตร์แห่งอาชญากรรม” ดังกล่าว

2.วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์นโยบายความมั่นคงของประเทศไทยและเมียนมาในบริบทพื้นที่ชายแดน และความสัมพันธ์ของนโยบายดังกล่าวต่อการก่อเกิดและขยายตัวของแก๊งคอลเซ็นเตอร์ข้ามชาติ
2. เพื่อศึกษาบทบาทของกลุ่มอำนาจท้องถิ่น รัฐเงา และกลุ่มผลประโยชน์ในระดับต่าง ๆ ที่มีส่วนในการเอื้ออำนวยต่อกิจกรรมอาชญากรรมผ่านโทรคมนาคมในพื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมา
3. เพื่อเสนอข้อพิจารณาเชิงโครงสร้างสำหรับการปรับนโยบายความมั่นคงของรัฐไทยในการจัดการกับอาชญากรรมข้ามชาติประเภทแก๊งคอลเซ็นเตอร์อย่างยั่งยืน

3.วิธีวิจัย

งานวิจัยนี้มีสมมุติฐานการวิจัย 3 ประการ 1.นโยบายความมั่นคงของไทยและเมียนมาที่เน้นการควบคุมเชิงยุทธศาสตร์ในพื้นที่ชายแดนมีส่วนส่งเสริมให้เกิดพื้นที่สีเทาที่เอื้อต่อการดำเนินกิจกรรมของแก๊งคอลเซ็นเตอร์ 2. กลุ่มอำนาจในระดับท้องถิ่น เช่น ผู้นำชนกลุ่มน้อย เจ้าหน้าที่ทหาร และทุนสีเทา มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนหรือได้รับผลประโยชน์ทางตรงและทางอ้อมจากเครือข่ายคอลเซ็นเตอร์ข้ามชาติ 3.การจัดการปัญหาแก๊งคอลเซ็นเตอร์ไม่สามารถสำเร็จได้ด้วยมาตรการด้านกฎหมายเพียงอย่างเดียว หากไม่แก้ไขที่ต้นตอเชิงโครงสร้างของนโยบายชายแดนและผลประโยชน์ทับซ้อน

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Methodology) โดยเน้นการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและการตีความในบริบทของภูมิรัฐศาสตร์ การเมืองชายแดน และอาชญากรรมข้ามชาติ เพื่อให้สามารถเข้าใจความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างนโยบายความมั่นคงกับการเกิดขึ้นของแก๊งคอลเซ็นเตอร์อย่างลึกซึ้งและครอบคลุม โดยแบ่งกระบวนการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

1.การรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการแบบพหุแหล่ง (Triangulation) เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือของข้อมูล โดยประกอบด้วย 1.1การศึกษาวรรณกรรมและเอกสารทางวิชาการ โดยได้รวบรวมงานวิจัย รายงานจากองค์กรระหว่างประเทศ เช่น International Crisis Group, Human Rights Watch, และรายงานของรัฐไทยและเมียนมา รวมถึงบทความวิชาการในฐานข้อมูล Scopus และ JSTOR ซึ่งเกี่ยวข้องกับประเด็นภูมิรัฐศาสตร์ ความมั่นคง และอาชญากรรมข้ามชาติในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 1.2การวิเคราะห์ข่าวสารและรายงานจากสื่อมวลชนรวมถึงสื่อไทย เช่น MGR Online, Thai PBS, และสื่อระดับภูมิภาค เช่น The Irrawaddy, South China Morning Post เพื่อติดตามพฤติกรรม กลไก และพัฒนาการของแก๊งคอลเซ็นเตอร์ในพื้นที่ชายแดน 1.3การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 12 ราย ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงในพื้นที่ภาคเหนือและตะวันตกของไทย นักวิชาการผู้เชี่ยวชาญด้านภูมิรัฐศาสตร์/รัฐชายแดน ตัวแทนจากองค์กรเอกชน

(NGO) ที่ทำงานเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในเมียนมา นักข่าวหรือผู้สังเกตการณ์ภาคสนามที่ติดตามการดำเนินงานของแก๊งคอลเซ็นเตอร์ โดยการเลือกผู้ให้สัมภาษณ์ใช้วิธีการแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยคำนึงถึงความรู้ ความเกี่ยวข้องโดยตรง และประสบการณ์ในประเด็นวิจัย

2.การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากเอกสารและการสัมภาษณ์จะถูกวิเคราะห์ด้วยวิธี การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงตีความ (Interpretive content analysis) โดยใช้แนวทางเชิงประเด็น (Thematic analysis) เพื่อสกัดสาระสำคัญจากข้อมูล ทั้งในเชิงนโยบาย กลไกการเอื้ออำนวย และโครงสร้างผลประโยชน์ ขั้นตอนการวิเคราะห์ประกอบด้วยการจัดกลุ่มข้อมูลตามประเด็นหลัก เช่น “ก้นชนความมั่นคง”, “รัฐเงา”, “ผลประโยชน์ข้ามพรมแดน” การเชื่อมโยงข้อมูลกับกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้ นำไปสู่การจัดทำแผนผังความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ในระบบภูมิรัฐศาสตร์ของอาเซียน

4. การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาแก๊งคอลเซ็นเตอร์ในฐานะปรากฏการณ์อาชญากรรมข้ามชาติที่ฝังตัวอยู่ในพื้นที่ชายแดน จำเป็นต้องอาศัยองค์ความรู้จากหลายสาขา ทั้งด้านรัฐศาสตร์ ภูมิรัฐศาสตร์ อาชญาวิทยา และการเมืองชายแดน วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องสามารถจำแนกออกเป็น 3 กลุ่มหลัก ได้แก่ (1) งานศึกษาว่าด้วยภูมิรัฐศาสตร์ของอาชญากรรมและรัฐชายแดน (2) งานศึกษากลไกของแก๊งคอลเซ็นเตอร์และอาชญากรรมข้ามชาติ และ (3) งานศึกษาบริบทนโยบายความมั่นคงไทย-เมียนมา

4.1 ภูมิรัฐศาสตร์ของอาชญากรรมและรัฐชายแดน

งานของ Van Schendel และ Abraham (2005) เสนอให้เข้าใจ “ชายแดน” ไม่ใช่ในฐานะเส้นแบ่งเขตแดน แต่เป็นพื้นที่ซึ่งรัฐยอมให้ถูกตีคาอ่อนตัวลงเพื่อแลกกับผลประโยชน์ทางยุทธศาสตร์ งานเหล่านี้เชื่อมโยงแนวคิดเรื่อง “รัฐเงา” (Shadow state) ซึ่งอธิบายความร่วมมือระหว่างกลุ่มอำนาจรัฐและทุนผิดกฎหมายในการแสวงหาผลประโยชน์ร่วมกัน โดยเฉพาะในพื้นที่ซึ่งอำนาจรัฐแบบดั้งเดิมเข้าถึงได้จำกัด (Gupta, 1995) ส่วน Tagliacozzo (2005) อธิบายพื้นที่ชายแดนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ว่าเป็นเขตของ “การลักลอบอย่างเป็นระบบ” ที่รัฐเองอาจมีส่วนได้เสีย บทวิเคราะห์ของ Andreas (2011) ยังเสนอว่าพรมแดนเป็นทั้งด่านตรวจและทางผ่านของกิจกรรมผิดกฎหมาย ที่รัฐอาจเพิกเฉยหรือละเลยโดยมีผลประโยชน์ทับซ้อนเป็นแรงจูงใจ

4.2 กลไกของแก๊งคอลเซ็นเตอร์และอาชญากรรมข้ามชาติ

แม้จะมีงานศึกษาจำนวนหนึ่งที่เน้นเชิงเทคนิค เช่น วิธีการหลอกลวงทางโทรศัพท์ การโอนเงิน และการใช้เทคโนโลยี (Wangsathitham, 2024) แต่งานเหล่านั้นมักขาดการเชื่อมโยงกับโครงสร้างทางภูมิรัฐศาสตร์ งานของ (Freeman, 2025) เป็นหนึ่งในข้อยกเว้น โดยเสนอว่าเครือข่ายแก๊งคอลเซ็นเตอร์ในภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขงมีทุนจีนหนุนหลัง เชื่อมโยงกับธุรกิจคาสีโนผิดกฎหมายและองค์กรติดอาวุธท้องถิ่น การวิเคราะห์จาก International Crisis Group (2023) ชี้ว่า ฐานที่มั่นของแก๊งคอลเซ็นเตอร์ในเขตชนกลุ่มน้อยของเมียนมาเติบโตจากความว่างเปล่าของ

อำนาจรัฐและการต่อรองระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์กับรัฐกลาง ซึ่งยอมให้กิจกรรมผิดกฎหมายดำเนินไปเพื่อแลกกับรายได้ทางการเงิน

4.3 นโยบายความมั่นคงไทย-เมียนมา: กั้นชนหรือช่องทาง?

ด้านหนึ่งของ Buchanan (2016) และ Kurlantzick (2023) เสนอว่าไทยมีนโยบายแบบ “ละเว้นโดยเจตนา” ต่อการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในเมียนมา โดยเฉพาะในพื้นที่ชายแดนตะวันตกของไทยที่ถูกใช้เป็นกั้นชนทางความมั่นคง แนวนโยบายดังกล่าวไม่เพียงทำให้พื้นที่เหล่านี้ไม่ถูกรัฐไทยตรวจสอบอย่างเข้มงวด แต่ยังกลายเป็นช่องทางหลักในการสนับสนุนกิจกรรมผิดกฎหมายข้ามพรมแดน ทั้งการขนย้ายบุคคล อุปกรณ์ เทคโนโลยี และเงินทุน ในขณะที่เมียนมาเองต้องเผชิญกับการแตกสลายของอำนาจส่วนกลาง และรัฐในบางภูมิภาคถูกกลุ่มชาติพันธุ์หรือกองกำลังท้องถิ่นควบคุมแทน ซึ่งเปิดช่องให้เกิด “รัฐซ้อนรัฐ” ที่อาชญากรรมกลายเป็นทรัพยากรทางเศรษฐกิจและการเมือง (Human Rights Watch, 2022) โดยรัฐซ้อนรัฐ (State within a State) อธิบายสถานะที่โครงสร้างอำนาจนอกระบบสามารถสถาปนาการปกครอง การควบคุม และกลไกการตัดสินใจของตนเองขึ้นภายในอาณาเขตของรัฐทางการอย่างเป็นระบบ จนทำให้เกิดอำนาจคู่ขนานที่รัฐไม่สามารถแทรกแซงหรือกำกับได้อย่างแท้จริง ในบริบทนี้รัฐซ้อนรัฐไม่ได้เป็นเพียงผลจากความอ่อนแอของรัฐ แต่สะท้อนถึงการที่รัฐทางการยอมรับหรือเพิกเฉยต่อการดำรงอยู่ของอำนาจคู่ขนาน เพื่อแลกกับเสถียรภาพหรือผลประโยชน์บางประการ วรรณกรรมข้างต้นจึงเป็นฐานความรู้สำคัญที่ช่วยให้การวิเคราะห์ปรากฏการณ์แก๊งคอลเซ็นเตอร์ในงานวิจัยนี้ ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแค่ระดับเทคโนโลยีหรือกฎหมาย หากแต่เชื่อมโยงเข้ากับพลวัตทางรัฐศาสตร์ ภูมิรัฐศาสตร์ และความมั่นคงในระดับภูมิภาค

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า แม้งานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับแก๊งคอลเซ็นเตอร์ อาชญากรรมข้ามชาติ และการเมืองชายแดนมีอยู่จำนวนหนึ่ง แต่ยังมีช่องว่างสำคัญที่งานวิจัยนี้ตั้งใจเข้ามาเติมเต็ม ดังนี้

1. การแยกส่วนระหว่างงานด้านเทคนิค-กฎหมาย กับงานด้านภูมิรัฐศาสตร์ งานวิจัยที่มีอยู่ส่วนใหญ่มุ่งเน้นประเด็นเฉพาะ เช่น วิธีการหลอกลวงของแก๊งคอลเซ็นเตอร์ (เช่น Wangsathitham, 2024) หรือกฎหมายที่ใช้ปราบปรามอาชญากรรมไซเบอร์ โดยขาดการเชื่อมโยงกับโครงสร้างทางภูมิรัฐศาสตร์และบริบทนโยบายความมั่นคง งานวิจัยนี้จึงนำเสนอกรอบวิเคราะห์ที่พิจารณาทั้งโครงสร้างรัฐ พื้นที่ และผลประโยชน์ทางอำนาจเข้ามาร่วมด้วย

2. การขาดการบูรณาการระหว่างระดับประเทศและข้ามชาติ แม้งานของฟรีแมน (Freeman, 2025) และ International Crisis Group (2023) จะให้ภาพรวมของการขยายตัวของแก๊งคอลเซ็นเตอร์ในระดับภูมิภาค แต่ยังคงขาดการเจาะลึกในมิติของนโยบายภายในประเทศไทยและบทบาทของกลุ่มผลประโยชน์ในประเทศ งานวิจัยนี้จึงพยายามเชื่อมโยงภาพใหญ่ระดับภูมิภาคกับโครงสร้างนโยบายภายในของไทย

3. ขาดการศึกษา นโยบายความมั่นคงไทย-เมียนมาในฐานะปัจจัยก่ออาชญากรรม งานด้านความมั่นคงส่วนมากมักพิจารณา นโยบายความมั่นคงในมิติการควบคุมพรมแดนหรือปราบปรามภัยคุกคามจากภายนอก แต่

น้อยครั้งที่จะวิพากษ์ว่าตัวนโยบายเองเป็นกลไกที่เอื้อให้เกิดพื้นที่สีเทาและเศรษฐกิจผิดกฎหมาย งานวิจัยนี้จึงพยายามวางคำถามกลับไปยังนโยบายของรัฐเอง ด้วยช่องว่างทั้งในระดับแนวคิดและระดับพื้นที่ข้างต้น งานวิจัยนี้จึงมีความจำเป็นในการเสนอรอบวิเคราะห์ใหม่ที่ยังมองปรากฏการณ์แก๊งคอลเซ็นเตอร์ไม่ใช่แค่อาชญากรรมรายบุคคล หากแต่เป็นผลผลิตของโครงสร้างอำนาจ นโยบายความมั่นคง และภูมิรัฐศาสตร์ที่รัฐเองมีส่วนร่วมสร้างขึ้นโดยตรงและโดยอ้อม

5. ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์จากข้อมูลเอกสาร วรรณกรรม และการสัมภาษณ์เชิงลึกชี้ชัดว่า นโยบายความมั่นคงของไทยและเมียนมาในพื้นที่ชายแดนมิได้เป็นกลไกในการสกัดอาชญากรรม หากแต่กลับมีลักษณะเป็นตัวแปรส่งเสริมเชิงโครงสร้าง ให้เกิดช่องว่างของอำนาจรัฐที่เอื้อต่อการเติบโตของแก๊งคอลเซ็นเตอร์

1 พื้นที่กั้นชนและการยอมให้รัฐไทย

ข้อมูลจากผู้ให้สัมภาษณ์ระดับเจ้าหน้าที่ความมั่นคงไทย 2 คน และนักวิชาการ 1 คน ระบุว่า พื้นที่ชายแดนฝั่งตะวันตก เช่น อ.แม่สอด และ อ.แม่ริม ถูกใช้เป็นพื้นที่กั้นชนระหว่างรัฐไทยกับเขตอิทธิพลของทหารเมียนมาและชนกลุ่มน้อยมายาวนาน ซึ่งนำไปสู่การยอมละเลยต่อการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อรักษาตุลอำนาจกับกลุ่มชาติพันธุ์ ข้อมูลนี้สอดคล้องกับวรรณกรรมของBuchanan (2016) ที่ชี้ว่าไทยมีแนวนโยบาย “นิ่งเฉยอย่างมีกลยุทธ์” ต่อกิจกรรมในเขตชนกลุ่มน้อยเพราะเห็นว่ามีประโยชน์ในเชิงภูมิรัฐศาสตร์ นโยบายความมั่นคงเมียนมากับการเปิดทางให้รัฐซ้อนรัฐ ข้อมูลจากรายงานของ International Crisis Group (2023) และการสัมภาษณ์ตัวแทนเอกชน(NGO) พบว่ารัฐบาลเมียนมาโดยเฉพาะในระดับทหารภูมิภาคมีบทบาทเอื้อประโยชน์ต่อกลุ่มติดอาวุธท้องถิ่น โดยปล่อยให้กลุ่มเหล่านี้ควบคุมพื้นที่ แลกกับความสงบและรายได้จากรุกผิดกฎหมาย เช่น คาสโน คอลเซ็นเตอร์ และการลักลอบแรงงาน กองทัพกลางมองว่าการอนุญาตให้ “เศรษฐกิจสีเทาดำเนินอยู่ได้” คือเครื่องมือในการควบคุมกลุ่มชนกลุ่มน้อยทางอ้อม ผู้ให้ข้อมูลรายหนึ่งซึ่งทำงานประสานงานกับหน่วยงานในพื้นที่ให้สัมภาษณ์ว่า “พื้นที่นี้ถ้าไม่มีเรื่องความมั่นคงจริง ๆ หน่วยงานพลเรือนไม่ค่อยกล้าเข้าไปตรวจอะไร เพราะถือว่าอยู่ในเขตดูแลของทหาร” ในทำนองเดียวกัน ผู้ให้ข้อมูลอีกรายชี้ให้เห็นว่า การคุ้มครองพื้นที่ดังกล่าวไม่ได้หมายถึงการคุ้มครองประชาชนหรือเศรษฐกิจท้องถิ่นโดยตรง หากแต่เป็นการรักษาสมดุลเชิงอำนาจและผลประโยชน์ในพื้นที่ “มันไม่ใช่ว่าทุกคนไม่รู้ว่ามีอะไรเกิดขึ้น แต่เป็นพื้นที่ที่ใครๆ ก็รู้ว่าไม่ควรเข้าไปยุ่ง” ผลการวิจัยยังพบว่า เงื่อนไขดังกล่าวเอื้อให้กลไกทุนสีเทาและเครือข่ายอาชญากรรมข้ามชาติสามารถฝังตัวอยู่ในพื้นที่ได้อย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยการคุ้มครองทางอ้อมจากโครงสร้างความมั่นคง ผู้ให้ข้อมูลที่มีประสบการณ์ทำงานด้านการตรวจสอบทางการเงินให้ข้อมูลว่า “เส้นทางเงินมันชัด แต่พอโยงไปถึงพื้นที่บางจุด การตรวจสอบจะหยุดทันที เหมือนมีเพดานที่ไปต่อไม่ได้” จากคำให้สัมภาษณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า บทบาทของกลไกความมั่นคงในพื้นที่มิได้เป็นเพียงฉาก

หลังของปัญหา หากแต่เป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างที่ผลิตและคงไว้ซึ่งพื้นที่สีเทา ซึ่งส่งผลให้การบังคับใช้กฎหมาย และการกำกับกิจกรรมผิดกฎหมายไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลผลิตของความร่วมมือเชิงกลยุทธ์ทำให้เกิดพื้นที่สีเทาข้ามพรมแดนเมื่อนำสองแนวนโยบายนี้มา วิเคราะห์ร่วมกันจะพบว่า ไทยและเมียนมามีความสัมพันธ์ในลักษณะ “ร่วมเพิกเฉย” ต่อการก่อตัวของโครงสร้าง อาชญากรรมในพื้นที่ชายแดน โดยอาศัยข้ออ้างด้านยุทธศาสตร์ความมั่นคง เช่น ความสงบในพื้นที่ หรือการป้องกัน ภัยจากรัฐอื่น ผลที่ตามมาคือการก่อตัวของ “รัฐชายแดน” ที่มีโครงสร้างอำนาจคู่ขนาน และเปิดพื้นที่ให้แก๊งคอล เซ็นเตอร์สามารถดำเนินกิจกรรมในระยะยาว ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับสมมุติฐานที่เสนอว่านโยบายความมั่นคงที่ มุ่งเน้นยุทธศาสตร์รัฐแบบดั้งเดิมกลับกลายเป็นปัจจัยส่งเสริมทางอ้อม ที่ทำให้พื้นที่ชายแดนกลายเป็นศูนย์กลาง อาชญากรรมข้ามชาติ โดยเฉพาะกิจกรรมหลอกลวงทางโทรคมนาคมที่อาศัยเทคโนโลยี สื่อสารไร้พรมแดน และ โครงสร้างอำนาจเงา

2.กลุ่มอำนาจท้องถิ่นกับโครงสร้างการเอื้ออาชญากรรม

ผลการวิเคราะห์เชิงพรรณนาแสดงให้เห็นว่ากลุ่มอำนาจท้องถิ่น ทั้งในฝั่งไทยและเมียนมา มีบทบาทอย่าง ลึกซึ้งในการสนับสนุนเครือข่ายแก๊งคอลเซ็นเตอร์ ทั้งในเชิง โครงสร้างการปกครอง ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ และ การควบคุมพื้นที่ จนนำไปสู่การก่อรูปของ “รัฐเงา” (Shadow state) และ “ทุนเงา” (Shadow capital) ซึ่งเป็น กลไกที่เอื้อให้กิจกรรมอาชญากรรมสามารถดำเนินต่อไปได้โดยไม่ถูกรตรวจสอบอย่างจริงจังดังนี้

ผู้นำชนกลุ่มน้อยเป็นผู้กุมกันพื้นที่แลกกับรายได้ในฝั่งเมียนมา กลุ่มชาติพันธุ์ติดอาวุธในเขตอิทธิพล เช่น KNU (Karen National Union) และกลุ่ม BGF (Border Guard Force) ทำหน้าที่เป็น “ผู้คุ้มกันอาณาเขต” ให้กับ กลุ่มนักลงทุนจีนที่ดำเนินกิจการคอลเซ็นเตอร์ โดยเก็บค่าคุ้มครองหรือเป็นหุ้นส่วนในกิจการ ((U.S.-China Economic and Security Review Commission ,2025; ICG, 2023)ข้อมูลจากผู้ให้สัมภาษณ์ตัวแทนเอกชน (NGO) ชี้ว่ากลุ่มชาติพันธุ์บางส่วนใช้รายได้จากกิจกรรมนี้เพื่อจัดซื้ออาวุธและจ่ายเงินเดือนทหารของตนเอง ซึ่ง สะท้อนว่าอาชญากรรมกลายเป็นกลไกสำคัญในการดำรงอยู่ของ “รัฐชาติพันธุ์” บางกลุ่ม

เจ้าหน้าที่ทหารไทยแสวงหาผลประโยชน์จากการปล่อยผ่านข้อมูลจากนักข่าว 1คน และเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น 1คน ระบุว่าเจ้าหน้าที่ทหารบางกลุ่มในพื้นที่ชายแดนของไทยมีส่วนรู้เห็นหรือ “หลับตา” ต่อการลักลอบ เคลื่อนย้ายอุปกรณ์และแรงงานข้ามพรมแดน โดยแลกกับผลประโยชน์ในรูปแบบของค่าตอบแทนหรือการใช้เครือข่าย อำนาจในเชิงอุปถัมภ์ พฤติกรรมเช่นนี้สอดคล้องกับแนวคิด “รัฐเงา” ของ Gupta (1995) ซึ่งอธิบายว่า เจ้าหน้าที่ รัฐอาจใช้ตำแหน่งหน้าที่เพื่อสร้างอำนาจส่วนตัวเหนือกฎหมายทางการ

ทุนเงินและนักธุรกิจสีเทาเป็นผู้จัดหาเทคโนโลยีและเงินทุนจากข้อมูลของ(U.S.-China Economic and Security Review Commission ,2025)และการสัมภาษณ์นักวิชาการด้านทุนอาชญากรรม พบว่ากลุ่มทุนเงินที่เคย ลงทุนในธุรกิจคาสีโนผิดกฎหมายได้เปลี่ยนบทบาทมาเป็นผู้จัดการและสนับสนุนกิจการคอลเซ็นเตอร์ โดยอาศัย

โครงข่ายที่มีอยู่ ทั้งในด้านเทคโนโลยี ช่องทางการเงิน และการคุ้มครองจากรัฐเงาท้องถิ่น ในบางกรณีพบว่าทุนเหล่านี้มีความสัมพันธ์กับนักธุรกิจไทยที่มีความเชื่อมโยงกับผู้มีอิทธิพลในพื้นที่

โครงสร้างผลประโยชน์ร่วมกันทำให้เกิดองค์ประกอบของระบบที่หลีกเลี่ยงไม่ได้การวิเคราะห์จากข้อมูลทั้งหมดนำไปสู่ข้อสรุปว่า แก๊งคอลเซ็นเตอร์ในพื้นที่ชายแดนไม่ได้เป็นเพียง “องค์กรอาชญากรรมแยกขาดจากรัฐ” แต่ดำรงอยู่ในฐานะ ระบบที่อิงอยู่บนผลประโยชน์ร่วม ของกลุ่มอำนาจหลายฝ่าย ซึ่งมีทั้งบทบาททางตรง เช่น เป็นหุ้นส่วนหรือผู้คุ้มกัน และทางอ้อม เช่น การนิ่งเฉยเพื่อแลกกับความสงบหรือรายได้

ข้อค้นพบเหล่านี้ยืนยันสมมติฐานที่ว่า กลุ่มอำนาจท้องถิ่นและรัฐเงาคือกลไกสำคัญในการสนับสนุนเครือข่ายคอลเซ็นเตอร์ข้ามชาติ และเป็นองค์ประกอบที่ไม่อาจละเลยในการวิเคราะห์นโยบายหรือการออกแบบมาตรการใด ๆ เพื่อจัดการกับปัญหานี้อย่างแท้จริง

3. ข้อเสนอเชิงโครงสร้างต่อการปรับนโยบายความมั่นคงไทย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนามและเอกสารพบว่า การจัดการกับแก๊งคอลเซ็นเตอร์ในระดับโครงสร้างจำเป็นต้อง ขยายกรอบแนวคิดจาก “ความมั่นคงในเชิงการควบคุม” ไปสู่ “ความมั่นคงเชิงความยั่งยืน” ที่รวมมิติทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองท้องถิ่นเข้าด้วยกัน ผลการวิจัยเสนอข้อพิจารณาสำคัญ 3 ประการ ดังนี้

1. การยกระดับพื้นที่ชายแดนจาก “กันชน” สู่ “พื้นที่ความรับผิดชอบ” เพราะนโยบายความมั่นคงของรัฐไทยในอดีตมีลักษณะ “กันชนนิยม” (Buffer zone approach) ซึ่งมองพื้นที่ชายแดนเป็นเครื่องมือรองรับภัยจากภายนอก โดยยินยอมให้มีโครงสร้างอำนาจคู่ขนานกับรัฐกลาง ปรากฏการณ์นี้ทำให้รัฐไทยไม่มีแรงจูงใจในการเข้าไปสร้างกลไกการควบคุมหรือพัฒนาอย่างจริงจัง ข้อเสนอจากผู้ให้สัมภาษณ์ 2 คนที่ชี้ว่า รัฐไทยควรเปลี่ยนมุมมองจากการ “กันภัย” สู่การ “บริหารพื้นที่” อย่างเต็มรูปแบบ โดยรวมศูนย์นโยบาย ความรับผิดชอบ และทรัพยากรเข้าสู่การจัดการพื้นที่ชายแดนอย่างบูรณาการ

2. การออกแบบนโยบายความมั่นคงที่ยึดฐานข้อมูลและความเข้าใจเชิงพื้นที่ข้อมูลจากเจ้าหน้าที่นโยบาย 1 คน และตัวแทนเอกชน(NGO) แสดงให้เห็นว่ารัฐไทยยังขาดการประเมินความเสี่ยงเชิงโครงสร้างที่เชื่อมโยงมิติอาชญากรรม เศรษฐกิจ และกลุ่มอำนาจท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ ดังนั้นการออกแบบนโยบายใหม่จึงควรตั้งอยู่บนฐานข้อมูลแบบมีส่วนร่วม (Participatory intelligence) โดยดึงข้อมูลจากชุมชน ท้องถิ่น และภาคประชาสังคมในพื้นที่ รวมถึงการพัฒนาเครื่องมือทางเทคโนโลยีเพื่อวิเคราะห์เครือข่ายอาชญากรรมแบบพลวัต

3. การทำลายวงจรผลประโยชน์ระหว่างรัฐ-ทุนเงา-กลุ่มติดอาวุธจากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้แก๊งคอลเซ็นเตอร์ดำรงอยู่ได้คือ “ความร่วมมือโดยนัย” ระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐบางส่วน กลุ่มทุนสีเทา และกลุ่มติดอาวุธท้องถิ่น รัฐไทยควรจัดตั้ง กลไกตรวจสอบภายในแบบอิสระ โดยเฉพาะต่อหน่วยความมั่นคงระดับพื้นที่ เพื่อสร้างความโปร่งใส พร้อมทั้งออกแบบ มาตรการตัดตอนผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ของกลุ่มที่เกี่ยวข้อง เช่น การควบคุมเส้นทางการเงิน การตรวจสอบผู้ถือครองทรัพย์สินในพื้นที่ชายแดน และการจำกัดกิจกรรมทุนข้ามชาติที่ไม่มีการตรวจสอบแหล่งที่มา ผลการศึกษานี้ชี้ว่า การแก้ไขปัญหากังคอลเซ็นเตอร์ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ด้วยมาตรการ

เชิงเทคนิคหรือกฎหมายเพียงอย่างเดียว หากแต่ต้องเริ่มจาก การยอมรับปัญหาเชิงโครงสร้างของนโยบายความมั่นคงเอง และการเปลี่ยนกรอบคิดเกี่ยวกับพื้นที่ชายแดนจากเขตภัยคุกคาม สู่พื้นที่แห่งความร่วมมือ พัฒนา และตรวจสอบได้ในระยะยาว

6.อภิปรายผล

1.ความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายความมั่นคงกับการเติบโตของแก๊งคอลเซ็นเตอร์ ผลการวิจัยจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ชี้ว่า นโยบายความมั่นคงของไทยและเมียนมาในพื้นที่ชายแดนมีส่วนร่วมโดยตรงและโดยอ้อมในการสร้างพื้นที่สีเทาที่เอื้อต่อการดำเนินงานของแก๊งคอลเซ็นเตอร์ โดยเฉพาะแนวทาง “กันชนนิยม” ของไทย และแนวปฏิบัติแบบ “รัฐซ้อนรัฐ” ของเมียนมา ได้เปิดโอกาสให้เกิดโครงสร้างอำนาจคู่ขนานและการเพิกเฉยต่อกิจกรรมอาชญากรรม ผลนี้ สอดคล้องกับข้อเสนอของ Van Schendel และ Abraham (2005) ที่ชี้ว่ารัฐมักปล่อยให้เกิดพื้นที่ “ไม่เป็นรัฐ” (ungoverned spaces) ตามแนวชายแดนเพื่อประโยชน์ทางยุทธศาสตร์ และสอดคล้องกับการศึกษาของ Tagliacozzo (2005) ที่อธิบายพรมแดนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ว่าเป็นเขตของการ “ลักลอบอย่างเป็นระบบ” ซึ่งรัฐมักมีส่วนได้ส่วนเสียทางตรงหรือทางอ้อม

อย่างไรก็ตามงานวิจัยนี้มีความแตกต่างและต่อยอดจากวรรณกรรมเดิมตรงที่ไม่เพียงพิจารณาพื้นที่ชายแดนในมิติการค้าหรือการลักลอบสินค้าเท่านั้น แต่ยังเชื่อมโยงไปถึง เทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น โทรคมานาคม การหลอกลวงออนไลน์ และการเคลื่อนย้ายข้อมูล/ทุนไร้พรมแดน ซึ่งยังไม่ปรากฏชัดในวรรณกรรมก่อนหน้า ผลวิจัยนี้ยังวิพากษ์นโยบายความมั่นคงของไทยอย่างเฉพาะเจาะจง ในฐานะ “กลไกผลิตพื้นที่สีเทา” มากกว่าจะเป็นเครื่องมือควบคุมภัยคุกคาม ซึ่งถือเป็นประเด็นใหม่ที่ยังไม่ถูกขยายในงานของ International Crisis Group (2023) หรือ Human Rights Watch (2022) ที่แม้จะกล่าวถึงโครงสร้างอาชญากรรมชายแดน แต่ยังมีได้เน้นนโยบายของไทยเป็นหัวใจสำคัญ

2.บทบาทของกลุ่มอำนาจท้องถิ่นและรัฐเงาในการสนับสนุนอาชญากรรมคอลเซ็นเตอร์

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ชี้ว่าโครงสร้างของแก๊งคอลเซ็นเตอร์ในพื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมาไม่สามารถดำรงอยู่ได้โดยปราศจากการสนับสนุนอย่างเป็นระบบจากกลุ่มอำนาจท้องถิ่น ทั้งในรูปของผู้นำชาติพันธุ์ติดอาวุธ เจ้าหน้าที่รัฐระดับพื้นที่ และกลุ่มทุนสีเทาข้ามชาติ ความสัมพันธ์เหล่านี้สะท้อนโครงสร้างของสิ่งที่ Gupta (1995) เรียกว่า “รัฐเงา” เป็นอำนาจที่ใช้อุปกรณ์ของรัฐเพื่อผลประโยชน์ส่วนตนและดำรงอยู่ร่วมกับรัฐแบบเป็นทางการ ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานของ(Freeman, 2025) ที่อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างทุนจีน ผู้นำชนกลุ่มน้อย และธุรกิจผิดกฎหมายในกลุ่มน้ำโขง โดยเฉพาะความพัวพันกับการหลอกลวงออนไลน์และคาสีโนผิดกฎหมาย ขณะเดียวกันยังสอดคล้องกับข้อค้นพบของ International Crisis Group (2023) ที่แสดงให้เห็นว่าในเมียนมา กลุ่มชาติพันธุ์ติดอาวุธใช้กิจกรรมอาชญากรรมเป็นแหล่งรายได้หลัก และรัฐกลางมีแนวโน้มเพิกเฉยเพื่อรักษาอำนาจในภาพรวม

จุดที่งานวิจัยนี้ต่อยอดจากวรรณกรรมเดิม คือการวิเคราะห์ ความร่วมมือข้ามชาติในระดับท้องถิ่นระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐไทยบางส่วนกับกลุ่มทุนและผู้นำชาติพันธุ์เมียนมา ซึ่งเป็นมิติที่ยังไม่ปรากฏเด่นชัดในงานก่อนหน้า งานวิจัยนี้ชี้ว่า โครงสร้างผลประโยชน์ในพื้นที่ชายแดนไม่ได้แบ่งแยกตามรัฐชาติ แต่กลับมีลักษณะ “พันธมิตรเชิงผลประโยชน์” (Interest-based coalitions) ที่ครอบคลุมเจ้าหน้าที่รัฐ กลุ่มชาติพันธุ์ และนักลงทุนนอกจากนี้ งานวิจัยยังเสนอให้พิจารณาโครงสร้างของ “รัฐชายแดน” (Borderland state) เป็นพื้นที่ที่มีกฎระเบียบแบบยืดหยุ่น (Flexible sovereignty) ซึ่งรัฐกลางใช้การปล่อยผ่านเป็นเครื่องมือต่อรองกับกลุ่มอำนาจท้องถิ่น ซึ่งแตกต่างจากแนววิเคราะห์ที่มองอาชญากรรมเพียงในฐานะภัยความมั่นคงหรือการบังคับใช้กฎหมายเท่านั้น

3.ข้อพิจารณาเชิงโครงสร้างในการปรับนโยบายความมั่นคงไทยต่ออาชญากรรมข้ามชาติ

ผลการวิจัยจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ชี้ว่า การจัดการกับแก๊งคอลเซ็นเตอร์ไม่สามารถบรรลุได้ผ่านมาตรการเชิงกฎหมายหรือเทคโนโลยีเพียงอย่างเดียว หากปราศจากการปฏิรูปนโยบายความมั่นคงในระดับโครงสร้าง โดยเฉพาะการเปลี่ยนวิธีคิดจาก “รัฐควบคุม” ไปสู่ “รัฐรับผิดชอบ” ซึ่งมองพื้นที่ชายแดนไม่ใช่เพียงจุดกันชนหรือจุดเปราะบาง แต่เป็นพื้นที่ที่รัฐต้องมีพันธะเชิงสถาบันในการสร้างกลไกป้องกันอย่างโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอที่สอดคล้องกับงานของ Andreas (2011) ที่เสนอว่าพรมแดนไม่ใช่เพียงเขตแดนทางภูมิศาสตร์ แต่เป็นกลไกการควบคุมและคัดเลือกที่รัฐสามารถออกแบบได้เพื่อให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของตนเอง ซึ่งในบริบทไทย รัฐอาจใช้ “การละเว้น” เป็นนโยบายอย่างไม่เป็นทางการ

ผลการวิจัยยังชี้ให้เห็นความจำเป็นของการเปลี่ยนจาก แนวนโยบาย “กันชนนิยม” ไปสู่ “การบริหารพื้นที่แบบบูรณาการ” ซึ่งยังไม่ปรากฏชัดในวรรณกรรมความมั่นคงก่อนหน้า เช่นงานของBuchanan (2016)ที่เน้นภาพการเจรจาทางทหารเป็นหลัก งานวิจัยนี้จึงต่อยอดโดยเสนอให้รัฐไทยออกแบบนโยบายที่ยึดฐานข้อมูลจากพื้นที่จริง มีการตรวจสอบภายใน และตัดตอนผลประโยชน์เชิงโครงสร้าง ซึ่งเป็นข้อเสนอที่ใกล้เคียงกับแนวคิดความมั่นคงแบบมีส่วนร่วม (Participatory security) และการบริหารจัดการชายแดนแบบอัจฉริยะ (Smart border governance) ในวรรณกรรมร่วมสมัยด้านความมั่นคง นอกจากนี้งานวิจัยยังชี้ว่า “การสร้างความมั่นคงที่แท้จริงต้องเริ่มจากการยอมรับว่ารัฐเองเป็นส่วนหนึ่งของปัญหา” ซึ่งแตกต่างจากกรอบคิดแบบอิงรัฐ (State-centric) ที่มักสันนิษฐานว่าภัยคุกคามมาจาก “ภายนอก” เท่านั้น

7.สรุป

งานวิจัยเรื่อง “ภูมิรัฐศาสตร์แห่งอาชญากรรม: วิเคราะห์บทบาทของนโยบายความมั่นคงไทย-เมียนมาในการก่อเกิดและขยายตัวของแก๊งคอลเซ็นเตอร์ข้ามชาติ” มีวัตถุประสงค์ในการทำความเข้าใจความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างนโยบายความมั่นคง ภูมิรัฐศาสตร์ของรัฐชายแดน และการเติบโตของอาชญากรรมคอลเซ็นเตอร์ในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง โดยมีข้อค้นพบสำคัญดังต่อไปนี้

1. นโยบายความมั่นคงของไทยและเมียนมามีบทบาทสำคัญในการก่อเกิดพื้นที่สีเทา ซึ่งเอื้อให้กลุ่มคอลเซ็นเตอร์สามารถดำเนินกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่อง รัฐไทยใช้แนวทาง “กั้นชนนิยม” ที่เพิกเฉยต่อพื้นที่ชายแดนเพื่อรักษาสมดุลเชิงยุทธศาสตร์ ขณะที่รัฐเมียนมาปล่อยให้กลุ่มชาติพันธุ์ติดอาวุธปกครองตนเองแบบกึ่งอิสระ แลกกับความสงบในภูมิภาค ผลลัพธ์คือการก่อรูปของ “รัฐซ้อนรัฐ” ที่กิจกรรมผิดกฎหมายสามารถดำเนินไปโดยรัฐไม่มีแรงจูงใจที่จะจัดการอย่างจริงจัง

2. กลุ่มอำนาจท้องถิ่น รวมถึงผู้นำชาติพันธุ์ เจ้าหน้าที่รัฐระดับพื้นที่ และทุนสีเทา มีบทบาทร่วมกันในการเอื้อประโยชน์ต่อเครือข่ายคอลเซ็นเตอร์ โดยมีทั้งบทบาทในฐานะผู้คุ้มครอง ผลประโยชน์ร่วม และกลไกเชื่อมโยงทุนและเทคโนโลยี อาชญากรรมคอลเซ็นเตอร์จึงไม่ใช่การกระทำของ “องค์กรนอกกฎหมาย” หากแต่เป็นกิจกรรมที่ดำรงอยู่ในโครงสร้างผลประโยชน์ของรัฐชายแดน

3. การแก้ปัญหาในระยะยาวจำเป็นต้องอาศัยการปรับนโยบายความมั่นคงของไทยในระดับโครงสร้าง โดยเฉพาะการเปลี่ยนจากการควบคุมแบบรัฐนิยมไปสู่การบริหารพื้นที่ชายแดนอย่างมีส่วนร่วม โปร่งใส และเชิงยุทธศาสตร์ ผลการวิจัยเสนอแนวทางสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ การยกระดับพื้นที่ชายแดนเป็นพื้นที่ที่รับผิดชอบโดยตรงของรัฐ, การสร้างฐานข้อมูลและกลไกวิเคราะห์เชิงพื้นที่ และการตัดตอนโครงสร้างผลประโยชน์ที่เชื่อมโยงกลุ่มทุนกับเจ้าหน้าที่รัฐในพื้นที่

โดยสรุปงานวิจัยชี้ให้เห็นความเชื่อมโยงเชิงเหตุและผลอย่างเป็นระบบระหว่างนโยบายความมั่นคงของรัฐกับการก่อตัวของอาชญากรรมข้ามชาติในพื้นที่ชายแดน กล่าวคือนโยบายความมั่นคงที่ให้ความสำคัญกับการควบคุมพื้นที่และเสถียรภาพเชิงยุทธศาสตร์มากกว่าการกำกับดูแลกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมในระดับพื้นที่ ได้เปิดช่องให้เกิด “พื้นที่สีเทา” ที่กฎหมายบังคับใช้ได้อย่างจำกัด ภายใต้เงื่อนไขดังกล่าวกลุ่มอำนาจท้องถิ่นจึงสามารถสถาปนาบทบาทตนเองเป็นตัวกลางระหว่างรัฐกับกิจกรรมผิดกฎหมาย โดยอาศัยความคลุมเครือของอำนาจความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ และการบังคับใช้กฎหมายแบบเลือกปฏิบัติเป็นฐานในการแสวงหาผลประโยชน์ พื้นที่สีเทาเช่นนี้ได้เอื้อให้เครือข่ายคอลเซ็นเตอร์และอาชญากรรมดิจิทัลข้ามชาติสามารถฝังตัว ใช้ประโยชน์จากโครงสร้างอำนาจท้องถิ่น และดำเนินกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่อง งานวิจัยจึงสรุปว่าปัญหาเครือข่ายคอลเซ็นเตอร์มิใช่ผลลัพธ์ของอาชญากรรมเฉพาะกลุ่ม หากแต่เป็นผลสะสมของโครงสร้างนโยบายความมั่นคงที่ผลิตและคงไว้ซึ่งพื้นที่สีเทาและความไม่รับผิดชอบสถาบันในระดับเป็นผลผลิตของภูมิรัฐศาสตร์ร่วมสมัยที่รัฐเองเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างปัญหา การแก้ไขจึงต้องเริ่มจากการยอมรับและเปลี่ยนแปลงนโยบายของรัฐในฐานะ “ผู้กำหนดกฎของพื้นที่” ให้กลายเป็นกลไกที่สร้างความยุติธรรม โปร่งใส และปลอดภัยให้กับประชาชนอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัยพบว่าแก๊งคอลเซ็นเตอร์ข้ามชาติไม่ได้เป็นเพียงผลของการบังคับใช้กฎหมายที่ไร้ประสิทธิภาพ แต่เป็น “ผลผลิตทางโครงสร้าง” ของนโยบายความมั่นคงที่ละเลยพื้นที่ชายแดนและส่งเสริม

ผลประโยชน์ของกลุ่มอำนาจท้องถิ่น ด้วยเหตุนี้การแก้ไขปัญหาย่างยั่งยืนจึงต้องอาศัย การปรับเปลี่ยนเชิงนโยบายใน 3 ระดับหลัก ดังนี้

1. ระดับโครงสร้างนโยบายความมั่นคง ควรยกเลิกแนวคิด “กันชนนิยม” ที่มองพื้นที่ชายแดนเป็นเพียงเขตกันภัย โดยแทนที่ด้วยแนวทาง “การบริหารพื้นที่แบบรับผิดชอบ” (Accountability-based border governance) และจัดตั้งหน่วยงานบริหารพื้นที่ชายแดนแบบบูรณาการ (Integrated Border Management Unit) ที่รวมเจ้าหน้าที่ความมั่นคง พัฒนาสังคม เทคโนโลยีสารสนเทศ และภาคประชาสังคมเข้าด้วยกัน

2. ระดับการบังคับใช้และกำกับตรวจสอบ ควรพัฒนาระบบ ฐานข้อมูลอาชญากรรมข้ามชาติแบบเชิงพื้นที่ (Geo-tagged criminal intelligence) ที่สามารถติดตามกิจกรรมผิดกฎหมายเชิงโครงสร้าง และเชื่อมโยงหน่วยงานความมั่นคงทั้งในและข้ามประเทศจัดตั้งกลไกตรวจสอบอิสระภายในกองทัพและหน่วยความมั่นคง เพื่อป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนของเจ้าหน้าที่ระดับพื้นที่ โดยให้มีส่วนร่วมจากภาคประชาชนและสื่อมวลชนในการกำกับ

3. ระดับความร่วมมือภูมิภาค ไทยควรเสนอ กรอบความร่วมมือด้านความมั่นคงพหุภาคีไทย-เมียนมา-จีน ในประเด็นอาชญากรรมเทคโนโลยี โดยไม่จำกัดอยู่เพียงความร่วมมือทางทหาร แต่ขยายไปถึงการควบคุมทุนผิดกฎหมายและเทคโนโลยีที่ใช้ในการหลอกลวง ประเทศไทยควรสนับสนุนการเจรจากับกลุ่มชาติพันธุ์เพื่อสร้างข้อตกลงลดบทบาทของเศรษฐกิจผิดกฎหมาย ผ่านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ ข้อเสนอแนะข้างต้นยึดหลักความเข้าใจว่าความมั่นคงในโลกยุคใหม่ไม่อาจแยกขาดจากความยุติธรรมทางเศรษฐกิจ การเมือง และเทคโนโลยี การสร้างนโยบายความมั่นคงที่ยึดหลักประชาชนเป็นศูนย์กลาง (People-centered security) จึงเป็นแนวทางเดียวที่สามารถลดรากเหง้าของอาชญากรรมข้ามชาติได้อย่างยั่งยืนในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

- Andreas, P. (2011). *Illicit globalization: Myths, misconceptions, and historical lessons*. *Political Science Quarterly*, 126(3), 403–425. <https://doi.org/10.1002/j.1538-165X.2011.tb00706.x>
- Buchanan, J. (2016). *Militias in Myanmar*. Yangon: The Asia Foundation. Retrieved from <https://asiafoundation.org/wp-content/uploads/2016/07/Militias-in-Myanmar.pdf>
- Freeman, N. J. (2025, November). *Cybercrime Unchained*. Mekong Review. Retrieved from <https://mekongreview.com/cybercrime-unchained/>
- Gupta, A. (1995). Blurred boundaries: The discourse of corruption, the culture of politics, and the imagined state. *American Ethnologist*, 22(2), 375–402. <http://www.jstor.org/stable/646708>
- Human Rights Watch. (2022). *“Myanmar’s Border Corruption and the Shadow Economy.”* <https://www.hrw.org>

- International Crisis Group. (2023). "War, Borders, and Crime: Myanmar's Fragmented State and Regional Security." <https://www.crisisgroup.org>
- Kurlantzick, J. (2023). *Beijing's shadow diplomacy: The geopolitics of crime and security in Southeast Asia*. Council on Foreign Relations. <https://www.cfr.org/blog/review-under-beijings-shadow-southeast-asias-china-challenge-murray-hiebert>
- Tagliacozzo, E. (2005). *Secret trades, porous borders: Smuggling and states along a Southeast Asian frontier, 1865–1915*. Yale University Press.
- Van Schendel, W., & Abraham, I. (Eds.). (2005). *Illicit flows and criminal things: States, borders, and the other side of globalization*. Indiana University Press.
- U.S.-China Economic and Security Review Commission. (2025, July 18). *China's Exploitation of Scam Centers in Southeast Asia*. Retrieved from https://www.uscc.gov/sites/default/files/2025-07/Chinas_Exploitation_of_Scam_Centers_in_Southeast_Asia.pdf
- Wangsathitham, P. (2024). Thailand's legal framework against call center crimes. *Journal of Social Science and Multidisciplinary Research*, 1(1), 1–14. <https://so16.tci-thaijo.org/index.php/jssmr/article/view/393>

ภาคผนวก

คำแนะนำสำหรับผู้แต่ง

บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์ในวารสาร ควรจะมีความเนื้อหาทางวิชาการอยู่ในขอบเขตทางสังคมศาสตร์หรือเกี่ยวเนื่องกับสังคมศาสตร์ หรือเกี่ยวข้องกับสังคม และเป็นบทความจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร

1.รูปแบบการเตรียมต้นฉบับของวารสาร ประกอบด้วย

1.1 บทความต้องเป็นตัวพิมพ์ สำหรับบทความภาษาอังกฤษใช้ชุดแบบอักษร (Font) ชนิดแอเรียล (Arial) ส่วนบทความภาษาไทยใช้ชุดแบบอักษร (Font) ชนิดไทยสารบรรณ (TH-Sarabun-PSK)

1.2 เนื้อหา (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) ให้จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ และจัดพิมพ์เนื้อหาภาษาอังกฤษให้จัดพิมพ์เป็น Single Space

1.3 ถ้ามีรูปภาพ/ตารางประกอบควรมีภาพที่ชัดเจน โดยให้จัดพิมพ์แยกออกจากเนื้อหา และให้ระบุคำว่า “ภาพที่” จัดกึ่งกลางของหน้ากระดาษใต้ภาพ และ “ตารางที่” จัดชิดซ้ายของหน้ากระดาษ บนตาราง ตามด้วยหมายเลขกำกับใช้ตัวอักษรขนาด 16 ตัวหนา แสดงเนื้อหาสำคัญของเรื่องด้วยข้อความที่กะทัดรัด ชัดเจน ส่วนคำอธิบายใช้ตัวอักษรขนาด 16 ตัวปกติ รูปภาพ/ตารางที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่ต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพ/ตารางทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

1.4 พิมพ์หน้าเดียวลงบนกระดาษพิมพ์ขนาดเอสี่ (A4) ขนาดของตัวอักษรเท่ากับ 16 ส่วนเลขหน้าขนาด 16 และใส่เลขหน้ากึ่งกลางหน้ากระดาษช่วงบนตั้งแต่ต้นจนจบบทความ โดยมีเนื้อหาบทความรวมบรรณานุกรมควรอยู่ระหว่าง 8-15 หน้า

1.5 การตั้งค่าน้ำกระดาษพิมพ์ให้ห่างจากขอบกระดาษซ้ายกับด้านบน 1 นิ้ว และด้านขวากับด้านล่าง 1 นิ้ว

1.6 การเตรียมข้อมูลต้นฉบับบทความตามแบบฟอร์มที่กำหนดให้

1.6.1 ชื่อบทความภาษาไทยใช้รูปแบบอักษรขนาด 18 หนา

1.6.2 ชื่อบทความภาษาอังกฤษใช้รูปแบบอักษรขนาด 18 ปกติ

1.6.3 ชื่อผู้เขียน และผู้ร่วมเขียนใช้รูปแบบอักษรขนาด 16 ปกติ

1.6.4 หัวข้อหลักใช้รูปแบบอักษรขนาด 18 หนา

1.6.5 หัวข้อย่อยใช้รูปแบบอักษรขนาด 16 หนา

1.6.6 เนื้อเรื่องใช้รูปแบบอักษรขนาด 16 ปกติ

1.7 ชื่อเรื่องต้องมีภาษาไทยและภาษาอังกฤษให้พิมพ์ไว้หน้าแรก

1.8 ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษต้องใส่ให้ครบทุกคนแต่ไม่เกิน 5 คน ชื่อใช้รูปแบบอักษรขนาด 16 ปกติโดยจัดชิดกันหน้าซ้าย และใส่ Footnote เป็นตัวเลขอารบิกต่อท้ายแต่ละชื่อโดยระบุสังกัด หากเป็นมหาวิทยาลัยให้ระบุ คณะและมหาวิทยาลัย หากเป็นหน่วยงานราชการให้ระบุกรมและกระทรวงที่สังกัด หากเป็นพระสงฆ์ให้ระบุวัดและจังหวัด แต่หากเป็นภาคเอกชนให้ระบุบริษัทหรือองค์กรและจังหวัด การระบุให้ตรงกับเครื่องหมายที่กำกับไว้ข้างบน โดยให้ระบุเป็นรายบุคคลภาษาไทยและคั่นด้วย (;) ก่อนระบุเป็นภาษาอังกฤษและระบุ Corresponding author, e-mail:, Tel.ของผู้เขียนหลัก

1.9 บทคัดย่อภาษาไทย และ Abstract ภาษาอังกฤษควรเขียนให้ได้ใจความทั้งหมดของเรื่อง ลักษณะของบทคัดย่อควรประกอบไปด้วยวัตถุประสงค์ (Objective) วิธีดำเนินการวิจัย (Methods) ผลการวิจัย (Results) โดยสรุปให้สั้นกะทัดรัด ระหว่าง 250-400 คำ คำสำคัญ (Keywords) ควรมีคำสำคัญ 3-5 คำ ที่ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษา และจะปรากฏอยู่ในส่วนท้ายของบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษโดยต้องจัดเรียงคำสำคัญตามตัวอักษร และคั่นด้วยเครื่องหมาย (,)

1.10 การเรียงหัวข้อแต่ละหัวข้อให้เว้น 1 บรรทัด หัวข้อใหญ่สุดให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจากหัวข้อใหญ่โดยมีระยะย่อหน้า และหัวข้อย่อยถัดไปโดยมีระยะย่อหน้า

2. ส่วนประกอบของบทความ

2.1 บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับหัวข้อ ดังนี้

2.1.1 บทนำ (Introduction) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอในบทความตามลำดับ บทนำควรอธิบายว่าเรื่องที่ต้องการศึกษามีความสำคัญ วัตถุประสงค์ หรือเค้าโครงของบทความเป็นอย่างไร

2.1.2 เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ เนื้อเรื่องสามารถแบ่งเป็นส่วนย่อย 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนย่อยที่ 1 ปูพื้นฐานความรู้แก่ผู้อ่านในเรื่องที่จะกล่าวถึง

ส่วนย่อยที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูล ได้แย้งข้อเท็จจริง ใช้เหตุผล หลักฐานเพื่อให้ข้อมูลแก่ผู้อ่าน

ส่วนย่อยที่ 3 เสนอความคิดเห็น ข้อเสนอแนะของผู้เขียนต่อประเด็นที่นำเสนอ

2.1.3 สรุปผล (Conclusion) สรุปสาระสำคัญที่ต้องสรุปให้เห็นความสำคัญของบทความตามลำดับ โดยการเลือกเฉพาะประเด็นสำคัญ ๆ ของบทความมาเขียนรวมกันไว้อย่างสั้น ๆ ท้ายบท หรืออาจใช้วิธีการบอกผลลัพธ์ว่าสิ่งที่กล่าวมามีความสำคัญอย่างไรและสามารถนำไปใช้อะไรได้บ้าง หรือจะทำให้เกิดอะไรต่อไป หรืออาจใช้วิธีการตั้งคำถามหรือให้ประเด็นทิ้งท้ายกระตุ้นให้ผู้อ่านไปสืบเสาะแสวงหาความรู้ หรือคิดค้นพัฒนาเรื่องนั้นต่อไปเพื่อเป็นการสรุปจุดยืนของผู้เขียนที่มีต่อเรื่องที่เขียน

2.1.4 องค์ความรู้ใหม่ (ถ้ามี) เป็นการนำเสนอผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ผลการวิจัย สามารถนำเสนอรูปแบบของโมเดลพร้อมคำอธิบายที่กระชับ เข้าใจง่าย

2.1.5 เอกสารอ้างอิง (References) รูปแบบการเขียนอ้างอิงและบรรณานุกรมใช้แบบ APA (American Psychological Association) ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 6 และจะต้องตรงกันกับการอ้างอิงในเนื้อหา ซึ่งผู้นิพนธ์บทความต้องตรวจสอบและรับผิดชอบต่อความถูกต้องของเอกสารการอ้างอิงทั้งหมด

2.2 บทความวิจัย ให้เรียงลำดับหัวข้อ ดังนี้

2.1.1 บทนำ (Introduction) เขียนให้เห็นความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย หรือโจทย์วิจัย

2.1.2 วัตถุประสงค์ (Objective) ควรกล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา

2.1.3 วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology) ให้ระบุรูปแบบของการวิจัย การคำนวณหากลุ่มตัวอย่าง (ถ้ามี) และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1.4 สรุปผลการวิจัย/ผลการทดลอง (Research) ให้เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน

2.1.5 อภิปรายผลการวิจัย/วิจารณ์ (Discussion) ให้เสนอเป็นความเรียงและให้เชื่อมโยงกับผลการวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจนว่ามีความสอดคล้องและไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของผู้ใด ผลวิจัยเป็นไปตามแนวคิด ทฤษฎีของผู้ใด เพราะเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น

2.1.6 องค์ความรู้ใหม่ (ถ้ามี) เป็นการนำเสนอผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ผลการวิจัย โดยสามารถนำเสนอรูปแบบของโมเดลพร้อมคำอธิบายที่กระชับ เข้าใจง่าย

2.1.7 ข้อเสนอแนะ (Suggestion) ให้นำเสนอใน 2 ประเด็น คือ 1) ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย และ 2) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ต่อหน่วยงานหรือสถาบัน

2.1.8 กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgement) (ถ้ามี) เป็นส่วนที่กล่าวขอบคุณต่อองค์กรหน่วยงาน หรือบุคคลที่ให้ความช่วยเหลือร่วมมือในการวิจัย รวมทั้งแหล่งที่มาของเงินทุนวิจัยและหมายเลขของทุนวิจัย (ถ้ามี) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือกรณีซื้อบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัย วิทยานิพนธ์หรือดุษฎีนิพนธ์)

2.1.9 เอกสารอ้างอิง (References) รูปแบบการเขียนอ้างอิงและบรรณานุกรมใช้แบบ APA (American Psychological Association) ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 6 และจะต้องตรงกันกับการอ้างอิงในเนื้อหา ซึ่งผู้นิพนธ์บทความต้องตรวจสอบและรับผิดชอบต่อความถูกต้องของเอกสารการอ้างอิงทั้งหมด

2.3 บทความปริทัศน์ (Review Articles) ให้เรียงลำดับหัวข้อ ดังนี้

2.3.1 บทนำ (Introduction) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอในบทความตามลำดับ บทนำควรอธิบายให้ภาพรวมโดยย่อของบทความและหัวข้อหลักที่ครอบคลุมว่าเรื่องที่ต้องการศึกษามีความสำคัญ หรือเค้าโครงของบทความเป็นอย่างไร

2.3.2 เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ เนื้อเรื่องสามารถแบ่งเป็นส่วนย่อย 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนย่อยที่ 1 ปูพื้นฐานความรู้แก่ผู้อ่านในเรื่องที่จะกล่าวถึง

ส่วนย่อยที่ 2 วิเคราะห์ ข้อมูล โต้แย้งข้อเท็จจริง ใช้เหตุผล ในการประเมินรายละเอียด ทบทวนบทความที่กล่าวถึงเพื่อให้ข้อมูลแก่ผู้อ่านโดยกล่าวถึงจุดอ่อนจุดแข็งของบทความที่ทบทวนโดยทบทวน

จัดลำดับจากเรื่องหนึ่งไปอีกเรื่องหนึ่ง หรือจากผู้วิจัยคนหนึ่งไปอีกคนหนึ่ง โดยนำข้อค้นพบของแต่ละเรื่องมา กล่าวโดยสังเขป

ส่วนย่อยที่ 3 สังเคราะห์ เปรียบเทียบ และ/หรือวิจารณ์ เพื่อให้เกิดเป็นองค์ความรู้ในมุมมองใหม่ เสนอความคิดเห็น ข้อเสนอแนะของผู้เขียนต่อประเด็นที่นำเสนอ โดยอภิปรายถึงความน่าเชื่อถือของผู้เขียน ความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่อ้างถึง ความถูกต้องของวิธีการที่ใช้โดยชี้ให้เห็นว่ามีความเป็นมาอย่างไรทั้งในอดีต ปัจจุบัน ความก้าวหน้าล่าสุด เป็นความรู้และข้อเท็จจริง และมีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เขียน

2.3.3 สรุปผล (Conclusion) สรุปสาระสำคัญที่ต้องสรุปให้เห็นความสำคัญของบทความตามลำดับ โดยการเลือกเก็บประเด็นสำคัญ ๆ ของบทความมาเขียนรวมกันไว้อย่างสั้น ๆ ท้ายบท หรืออาจใช้วิธีการบอกผลลัพธ์ว่าสิ่งที่กล่าวมาสำคัญอย่างไร ผลลัพธ์สามารถนำไปใช้อะไรได้บ้าง หรือจะทำให้เกิดอะไรต่อไป หรืออาจใช้วิธีการตั้งคำถามหรือให้ประเด็นทิ้งท้ายกระตุ้นให้ผู้อ่านไปสืบเสาะแสวงหาความรู้ หรือคิดค้นพัฒนาเรื่องนั้นต่อไป เพื่อเป็นการสรุปจุดยืนของผู้เขียนที่มีต่อเรื่องที่เขียน

2.4 บทวิจารณ์หนังสือ ให้เรียงลำดับหัวข้อ ดังนี้

2.4.1 บทนำ (Introduction) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอในบทความตามลำดับ บทนำควรอธิบายว่าเรื่องที่ต้องการศึกษามีความสำคัญ วัตถุประสงค์ หรือเค้าโครงของบทความเป็นอย่างไร

2.4.2 เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ

2.4.3 บทวิจารณ์ วิเคราะห์ข้อมูล โต้แย้งข้อเท็จจริง ใช้เหตุผล หลักฐานเพื่อให้ข้อมูลแก่ผู้อ่าน และเสนอความคิดเห็น ข้อเสนอแนะของผู้เขียนต่อประเด็นที่นำเสนอ

2.4.4 สรุปผล (Conclusion) สรุปสาระสำคัญที่ต้องสรุปให้เห็นความสำคัญของบทความตามลำดับ โดยการเลือกเก็บประเด็นสำคัญ ๆ ของบทความมาเขียนรวมกันไว้อย่างสั้น ๆ ท้ายบท หรืออาจใช้วิธีการบอกผลลัพธ์ว่าสิ่งที่กล่าวมาสำคัญอย่างไร สามารถนำไปใช้อะไรได้บ้าง หรือจะทำให้เกิดอะไรต่อไป หรืออาจใช้วิธีการตั้งคำถามหรือให้ประเด็นทิ้งท้ายกระตุ้นให้ผู้อ่านไปสืบเสาะแสวงหาความรู้ หรือคิดค้นพัฒนาเรื่องนั้นต่อไป เพื่อเป็นการสรุปจุดยืนของผู้เขียนที่มีต่อเรื่องที่เขียน

2.4.5 เอกสารอ้างอิง (References) รูปแบบการเขียนอ้างอิงและบรรณานุกรมใช้แบบ APA (American Psychological Association) ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 6 และจะต้องตรงกันกับการอ้างอิงในเนื้อหา ซึ่งผู้นิพนธ์บทความต้องตรวจสอบและรับผิดชอบต่อความถูกต้องของเอกสารการอ้างอิงทั้งหมด

3. การเขียนเอกสารอ้างอิง

การอ้างอิงในวารสารให้ใช้แบบแทรกในเนื้อหาตามหลักเกณฑ์ APA (American Psychological Association) 7th edition ที่มีการปรับปรุงเนื้อหาให้ทันสมัยเพื่อรองรับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การเขียนบรรณานุกรม หรือเอกสารอ้างอิง ใช้มาตรฐานการเขียนแบบ APA ที่พัฒนามาจากนักสังคมศาสตร์และนักพฤติกรรมศาสตร์มากกว่า 80 ปี เพื่อเป็นมาตรฐาน ในการเขียนอย่างเป็นระบบสำหรับการทำวิจัย รายงานการวิจัย การทบทวนวรรณกรรม บทความและกรณีศึกษา ผู้แต่งสามารถดูการอ้างอิงได้จาก

<https://apastyle.apa.org/style-grammar-guidelines/references/examples>

หรือบางส่วนจากตัวอย่างทั่วไปที่มีผู้เขียนแนะนำไว้มากมาย เช่น

-ฝ่ายบริการทรัพยากรสารสนเทศ สำนักหอสมุดกลาง มศว.ที่

<mailto:https://lib.swu.ac.th/images/Documents/Researchsupport/APA6th-Citation160820.pdf>

-มหาวิทยาลัยแม่โจ้ที่ [mailto:https://pulinet2022.pulinet.org/wp-](mailto:https://pulinet2022.pulinet.org/wp-content/uploads/2021/07/TEMPLATE_Reference_PULINET2022.pdf)

[content/uploads/2021/07/TEMPLATE_Reference_PULINET2022.pdf](https://pulinet2022.pulinet.org/wp-content/uploads/2021/07/TEMPLATE_Reference_PULINET2022.pdf)

การส่งต้นฉบับ

1. การตรวจสอบก่อนส่งบทความ

ในขั้นตอนการส่งบทความผู้แต่งต้องตรวจสอบและปฏิบัติตามข้อกำหนดรายการตรวจสอบการส่งทุกข้อดังต่อไปนี้ และบทความอาจถูกส่งคืนให้กับผู้แต่งกรณีที่ไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดทั้งหมด

1. บทความที่ส่งมาตีพิมพ์ต้องไม่เคยตีพิมพ์ หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาของวารสารใดๆ

2. การเขียนชื่อเจ้าของบทความหลัก, E-mail, เบอร์โทรศัพท์ และสถานที่ทำงาน ต้องเป็นไปตามรูปแบบที่วารสารกำหนด

3. การเตรียมต้นฉบับ ชื่อเรื่อง บทคัดย่อ คำสำคัญ ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และเป็นไปตามคำแนะนำในการเตรียมต้นฉบับที่วารสารกำหนด

4. การอ้างอิงในเนื้อหาและเอกสารอ้างอิงทำยบทความใช้ตามหลักเกณฑ์ APA (American Psychological Association) และต้องมีการอ้างอิงแหล่งที่มาอย่างถูกต้อง ไม่มีปัญหาการลอกเลียนงานวิชาการ (Plagiarism)

5. ต้นฉบับต้องพิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด โดยใช้แบบตัวอักษร TH-Sarabun-PSK กรณีบทความภาษาไทย แบบตัวอักษร Arial กรณีบทความภาษาอังกฤษ การแสดงรูปภาพ แผนภูมิ และตารางขอให้อยู่ในเนื้อหาที่สอดคล้องกัน

2. วิธีและขั้นตอน การส่งบทความ

1. การส่งบทความ

จะต้องส่งบทความทางระบบ [Thai Journals Online \(ThaiJO\)](http://ThaiJournalsOnline.com) โดยไม่ต้องแนบ “แบบฟอร์มเสนอบทความเพื่อพิจารณาการตีพิมพ์”

หากส่งในช่องทางอื่นต้องส่งบทความพร้อมทั้งส่ง “แบบฟอร์มเสนอบทความเพื่อพิจารณาการตีพิมพ์” มาที่บรรณาธิการวารสาร

2. การตอบรับ

เมื่อส่งบทความแล้ว ทางกองบรรณาธิการจะพิจารณากลับกรองขอขยายของบทความดังกล่าวและตอบรับบทความ ภายใน 7 วันทำการ โดยทำการส่งทางอีเมล

3. ระยะเวลาการพิจารณา

3.1 กองบรรณาธิการส่งบทความให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา รอผลการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ ภายใน 14 วัน

3.2 เมื่อได้รับบทความคืนจากผู้ทรงคุณวุฒิเรียบร้อยแล้ว กองบรรณาธิการจะส่งบทความให้ผู้เขียนบทความแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ หรือปฏิเสธการลงตีพิมพ์ ภายใน 1 วัน

3.3 เมื่อผู้เขียนแก้ไขเรียบร้อยแล้ว ให้แนบไฟล์บทความฉบับสมบูรณ์ ส่งกลับส่งกลับในช่อง Revision ของระบบ Thai Journals Online (ThaiJO) ภายใน 7 วัน

3.4 บรรณาธิการออกหนังสือตอบรับการตีพิมพ์บทความลงวารสาร ทางอีเมล

4. การตีพิมพ์วารสาร

4.1 กองบรรณาธิการจะรวบรวมเอกสารบทความ ส่งตีพิมพ์เมื่อถึงกำหนดเวลาที่วารสารจะออกเผยแพร่ตามกำหนด

4.2 เมื่อได้เล่มวารสารที่สมบูรณ์แล้ว กองบรรณาธิการจะแจ้งให้ผู้เขียนทราบผ่านระบบ Thai Journals Online (ThaiJO)

จริยธรรม

จริยธรรมในการตีพิมพ์ผลงานวิชาการ/วิจัยในวารสารสังคมศาสตร์ไทย(TSSJ's Publication Ethics) วารสารสังคมศาสตร์ไทย ยึดมั่นในหลักจริยธรรมการพิมพ์ตามมาตรฐานระดับนานาชาติตามกรอบแนวทางจริยธรรมการตีพิมพ์ของ Committee on Publication Ethics (COPE) ดังต่อไปนี้
(ส่วนใหญ่ปรับปรุงต้นฉบับและแปลจาก <https://publicationethics.org/>)

1. จริยธรรมในการตีพิมพ์สำหรับผู้เขียนต้นฉบับ

1. ผู้เขียนบทความจะต้องมีความรับผิดชอบและรับรองว่า บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์ใน วารสารสังคมศาสตร์ไทยจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่นๆ

2. ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารสังคมศาสตร์ไทยอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร

3. ผู้เขียนจะต้องปรับแต่ง แก้ไขบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของวารสารในหัวข้อ “คำแนะนำสำหรับผู้แต่ง” โดยเฉพาะหัวข้อรูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับอันจะนำไปสู่บทความที่มีรูปแบบการตีพิมพ์ที่ได้มาตรฐานเดียวกัน

4. ผู้เขียนจะต้องคำนึงถึงจริยธรรมการวิจัย คือต้องไม่ละเมิดหรือคัดลอกผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง

5. ผู้เขียนซึ่งมีชื่อปรากฏอยู่ในบทความจะต้องเป็นผู้มีส่วนในการจัดทำบทความหรือมีส่วนในการดำเนินการวิจัย ซึ่งข้อนี้ขอสงวนสำหรับบุคคลที่ไม่ได้มีส่วนร่วมในการจัดทำบทความจะไม่อนุญาตให้ใส่ชื่อลงไป

เด็ดขาด หากมีการตรวจสอบพบว่ามิบุคคลที่ไม่มีส่วนร่วมในการจัดทำบทความปรากฏอยู่ ทางวารสารจะถอนบทความนั้นออกทันที

6. ผู้เขียนจะต้องมีความรับผิดชอบในการอ้างอิงเนื้อหาในผลงาน ภาพ หรือตาราง หากมีการนำมาใช้ในบทความของตนเอง โดยให้ระบุ “ที่มา” เพื่อป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์ (หากมีการฟ้องร้องจะเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียว ทางวารสารจะไม่รับผิดชอบใดๆ ทั้งสิ้น) และจะดำเนินการถอนบทความออกจากการเผยแพร่ของวารสารทันที

7. ผู้เขียนจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการเอกสารอ้างอิงทั้งในแง่ของรูปแบบและเนื้อหา และไม่ควรนำเอกสารวิชาการที่ไม่ได้อ่านมาอ้างอิง หรือใส่ไว้ในเอกสารอ้างอิง และควรอ้างอิงเอกสารเท่าที่จำเป็นอย่างเหมาะสม ไม่ควรอ้างอิงเอกสารที่มากจนเกินไป รวมทั้งต้องอ้างอิงจากรูปแบบการอ้างอิงของบทความโดยจะต้องมีการอ้างอิงตรงตามรูปแบบที่วารสารกำหนดไว้

8. ผู้เขียนจะต้องปรับปรุงแก้ไขบทความตามผลประเมินจากผู้ประเมินบทความและกองบรรณาธิการ ให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนด หากไม่ปรับปรุงตามที่กำหนดจะต้องเลื่อนการตีพิมพ์เผยแพร่ออกไป หรืออาจถูกปฏิเสธการเผยแพร่บทความ

9. ผู้เขียนควรระบุชื่อแหล่งทุนที่ให้การสนับสนุนในการทำวิจัย (ถ้ามี) และควรระบุผลประโยชน์ทับซ้อน (ถ้ามี)

10. ผู้เขียนจะต้องไม่รายงานข้อมูลที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ไม่ว่าจะเป็นการสร้างข้อมูลเท็จ หรือการปลอมแปลง บิดเบือน รวมไปถึงการตกแต่ง หรือ เลือกแสดงข้อมูลเฉพาะที่สอดคล้องกับข้อสรุป

11. ผู้เขียนไม่ควรอ้างอิงเอกสารที่ถูกถอดถอนออกไปแล้ว เว้นแต่ข้อความที่ต้องการสนับสนุนนั้นเป็นข้อความที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการถอดถอน และจะต้องระบุไว้ใน เอกสารอ้างอิงด้วยว่า เป็นเอกสารที่ได้ถูกถอดถอนออกไปแล้ว

12. ผู้เขียนต้องอ้างอิงผลงานของบุคคลอื่นให้ปรากฏการอ้างอิงในเนื้อหา (In-text citation) หากมีการนำผลงานเหล่านั้นมาใช้ในผลงานตัวเอง รวมทั้งจัดทำบรรณานุกรมท้ายบทความทุกรายการ

2. จริยธรรมในการตีพิมพ์สำหรับผู้ประเมินบทความ

1. ผู้ประเมินบทความควรมีจรรยาบรรณคือต้องรับประเมินบทความที่ตนเองนั้นมีความถนัด หรือมีคุณวุฒิหรือมีความเชี่ยวชาญกับเรื่องหรือบทความที่ได้รับการประเมินนั้นๆ ผู้ประเมินบทความควรประเมินบทความในสาขาวิชาที่ตนมีความเชี่ยวชาญ โดยพิจารณาความสำคัญของเนื้อหาในบทความที่มีต่อสาขาวิชานั้นๆ คุณภาพของการวิเคราะห์ และความเข้มข้นของผลงานหรือระบุผลงานวิจัยที่สำคัญๆ และสอดคล้องกับบทความที่กำลังประเมิน แต่ผู้เขียนบทความไม่ได้อ้างอิง เข้าไปในการประเมินบทความด้วย ผู้ประเมินไม่ควรใช้ความคิดเห็นส่วนตัวที่ไม่มีข้อมูลรองรับมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินบทความและควรปฏิเสธในบทความที่ตนเองนั้นไม่ถนัด

2. ผู้ประเมินบทความควรมีจรรยาบรรณคือแนะนำความคิดเห็นทางวิชาการของตนเอง ลงในแบบฟอร์มการประเมินหรือเนื้อหาในบทความด้วยความยุติธรรม ไม่อคติ ตรงไปตรงมา ไม่ลำเอียง รวมทั้งตรงต่อเวลาตามที่วารสารกำหนดในการประเมิน

3. ผู้ประเมินบทความควรมีจรรยาบรรณคือต้องรักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาให้แก่บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ รวมถึงหลังจากที่พิจารณาประเมินบทความเสร็จแล้ว

4. หลังจากได้รับบทความจากบรรณาธิการวารสาร และผู้ประเมินบทความตระหนักว่า ตนเองอาจมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้พิมพ์ที่ทำให้ไม่สามารถให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างอิสระได้ ผู้ประเมินบทความควรแจ้งให้บรรณาธิการวารสารทราบและปฏิเสธการประเมินบทความนั้นๆ

5. ผู้ประเมินบทความควรคำนึงถึงการพิจารณาในหัวข้อ ชื่อเรื่อง หากเป็นบทความวิชาการสามารถพิจารณาให้แก้ไขชื่อเรื่องได้ แต่หากเป็นบทความวิจัย ควรพิจารณาเฉพาะความผิดพลาดด้านตัวสะกด และไม่ควรพิจารณาให้เปลี่ยนชื่อเรื่องบทความวิจัย

6. ผู้ประเมินบทความต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง

7. เมื่อผู้ประเมินบทความพบว่า มีส่วนใดของบทความที่มีความเหมือนกัน หรือซ้ำซ้อนกับผลงานชิ้นอื่นๆ ผู้ประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบพร้อมแสดงหลักฐานให้เห็นเป็นประจักษ์

3. จริยธรรมในการตีพิมพ์ของกองบรรณาธิการวารสาร

1. บรรณาธิการจะต้องกำกับติดตามดูแลให้การดำเนินงานของวารสาร เป็นไปตามนโยบายและวัตถุประสงค์ให้ถูกต้องตามจริยธรรม/จรรยาบรรณ

2. บรรณาธิการจะต้องกำกับติดตามดูแล และดำเนินการอย่างเหมาะสมกับผู้พิมพ์หรือบทความที่ตรวจพบว่ามีกรกระทำผิดด้านจริยธรรม/จรรยาบรรณ

3. บรรณาธิการต้องกำกับติดตามดูแลการตีพิมพ์เผยแพร่บทความที่มี conflict of interest เช่น การตีพิมพ์เผยแพร่บทความของตนเอง(บรรณาธิการหรือหัวหน้ากองบรรณาธิการ)อย่างมีนัยสำคัญ หรือ ไม่มีการตรวจสอบคุณภาพบทความก่อนการตีพิมพ์โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่ไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับบทความ เป็นต้น

4. บรรณาธิการมีหน้าที่ควบคุมดูแลและพิจารณาคุณภาพของบทความเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร และต้องคัดเลือกบทความมาตีพิมพ์หลังจากผ่านกระบวนการประเมินบทความแล้ว โดยพิจารณาจากความชัดเจน และความสอดคล้องของเนื้อหา กับนโยบายของวารสารเป็นสำคัญ และจะต้องมีข้อความรู้ที่สะท้อนมุมมอง แนวคิดเชิงทฤษฎีที่ได้จากประสบการณ์ การสังเคราะห์เอกสาร หรืองานวิจัย มุ่งเน้นการนำเสนอแนวคิดทฤษฎีใหม่รวมถึงแบบจำลองเชิงแนวคิด (Conceptual Model) ที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันจะนำไปสู่การวิจัยในหัวข้อวิชาการที่สำคัญ

5. บรรณาธิการต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้เขียนและผู้ประเมินบทความแก่บุคคลอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงเวลาของการประเมินบทความ ซึ่งวารสารได้กำหนดในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed)

6.บรรณาธิการต้องไม่ตีพิมพ์บทความที่เคยตีพิมพ์ที่อื่นมาแล้ว โดยต้องมีการตรวจสอบการคัดลอกผลงานผู้อื่น (Plagiarism) อย่างจริงจังเพื่อให้แน่ใจว่า บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารไม่มีการคัดลอกผลงานของผู้อื่น และหากตรวจพบการคัดลอกผลงานของผู้อื่นเกินตามที่กำหนดไว้ จะต้องหยุดกระบวนการประเมิน และติดต่อผู้เขียนบทความหลักทันทีเพื่อขอคำชี้แจง เพื่อประกอบการ “ตอบรับ” หรือ “ปฏิเสธ” การตีพิมพ์บทความนั้นๆ

7.บรรณาธิการจะต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียน และผู้ประเมิน โดยเด็ดขาด เพื่อรักษาไว้ซึ่งธรรมาภิบาลในการดำเนินงานอย่างเคร่งครัด

8.บรรณาธิการต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง

9.บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัยที่มีระเบียบวิธีวิจัยที่ถูกต้อง และให้ผลที่น่าเชื่อถือ โดยนำผลของการวิจัยมาเป็นตัวชี้แนะว่าสมควรตีพิมพ์เผยแพร่หรือไม่

10.หากบรรณาธิการตรวจพบว่า บทความมีการลอกเลียนบทความอื่นโดยมิชอบ หรือมีการปลอมแปลงข้อมูลซึ่งสมควรถูกถอดถอน แต่ผู้เขียนปฏิเสธที่จะถอนบทความ บรรณาธิการสามารถดำเนินการถอนบทความได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เขียนซึ่งถือเป็นสิทธิและความรับผิดชอบต่อบทความของบรรณาธิการ

11.บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาความสามารถของกองบรรณาธิการ และควรมอบหมายงานให้ตรงกับความสามารถของแต่ละท่าน

12.บรรณาธิการต้องกำกับติดตามดูแลทั้งด้วยตนเองและคณะทำงานในเรื่องจำนวนและคุณภาพการอ้างอิงของวารสารที่ผิดไปจากสภาพความเป็นจริง เช่น มีการกำกับและร้องขอให้มีการอ้างอิงบทความในวารสารทั้งในลักษณะลับหรือเปิดเผย และมีการใช้อ้างอิงที่ไม่ถูกต้องและสอดคล้องกับเนื้อหา

13.บรรณาธิการต้องกำกับติดตามดูแล การเก็บค่า Page charge หรือ processing fee คือ ต้องมีการดำเนินการอย่างโปร่งใส เช่น กำหนดให้มีการประกาศกระบวนการเรียกเก็บอย่างชัดเจน หรือ ระบุราคาหรือเงื่อนไขของการเรียกเก็บค่า Page charge ตามที่ระบุได้ประกาศไว้อย่างเคร่งครัด